

LA TURISTITZACIÓ
OBLIGA A REPENSAR LA
GALLINA DELS OUS D'OR
P. 4-9

100 ANYS DE LA JOC:
FIDELITAT,
REVOLUCIÓ I
ESPERANÇA
P. 18-23

DONES MUSULMANES I
FET RELIGIÓS
P. 30-33

LA GRANDESA DE LES
PETITES ÈTNIES
INDÍGENES
P. 36-39

ACCIÓ,
FE I
INSPIRACIÓ

Salillum

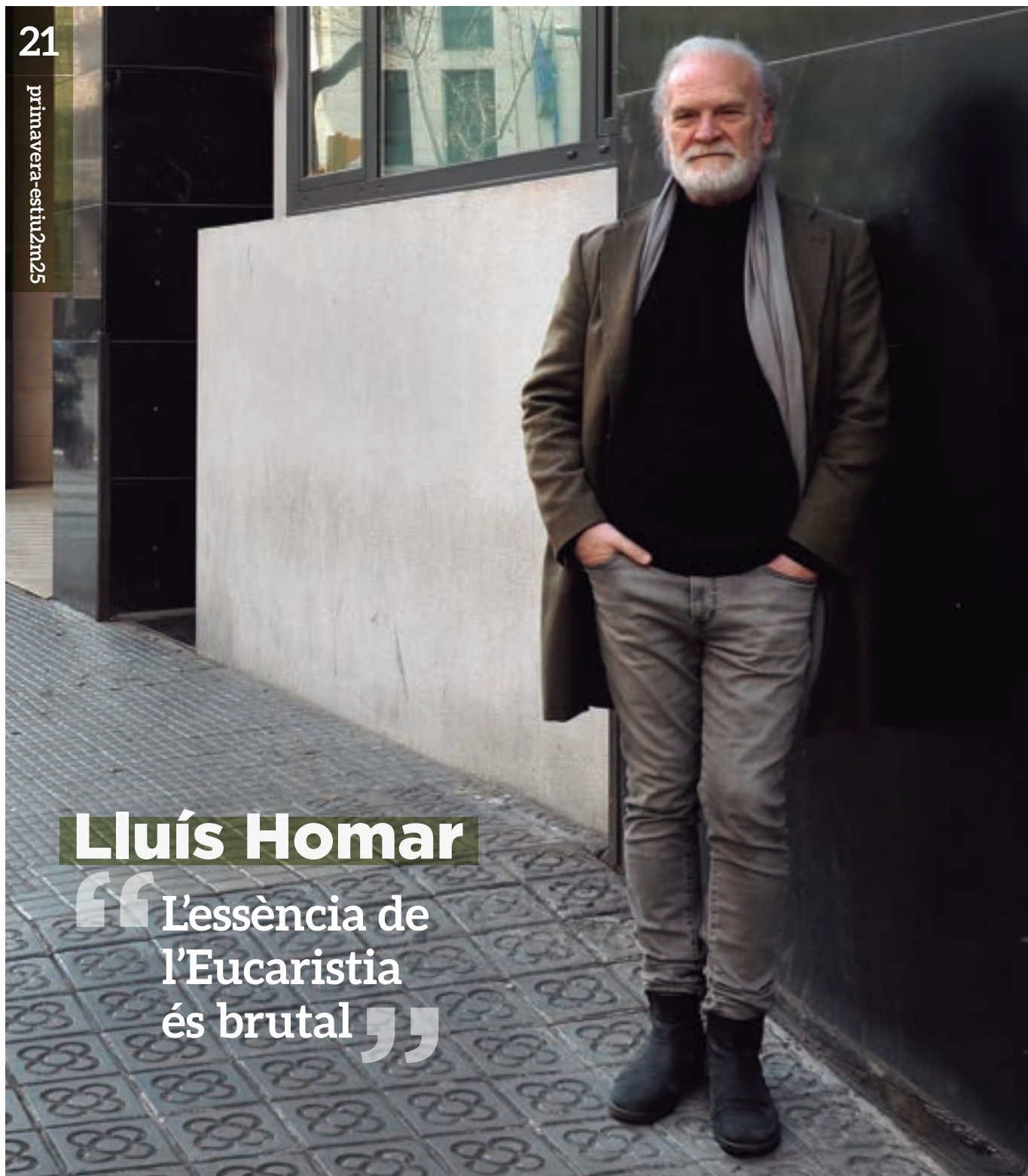
5€
ACCIÓ
CATÒLICA
OBRERA

21

primavera-estiu2m25

Lluís Homar

“L'essència de
l'Eucaristia
és brutal”

SUMARI / SALILLUM21

03 EDITORIAL
PROVA DE FE

04 ENS HI ENDINSEM
LA TURISTITZACIÓ OBLIGA
A REPENSAR LA GALLINA
DELS OUS D'OR

10 TRIBUNA A PEU PLA
PENSAR L'ACTUALITAT AMB
SIMONE WEIL (1909-1943)

12 INSPIRACIÓ
LLUÍS HOMAR, ACTOR EN
PELEGRINATGE AL SER

18 DOSSIER
100 ANYS DE LA JOC

24 VIDES QUE SÓN LLEVAT
REMEI RAMÍREZ, SUBJECTE
DE LES BENAURANCES DE
JESUCRIST

26 EVANGELI ÉS VIDA
PENTECOSTA: DESCOBRIM LA
LLUM QUE MAI HA DEIXAT DE
BRILLAR

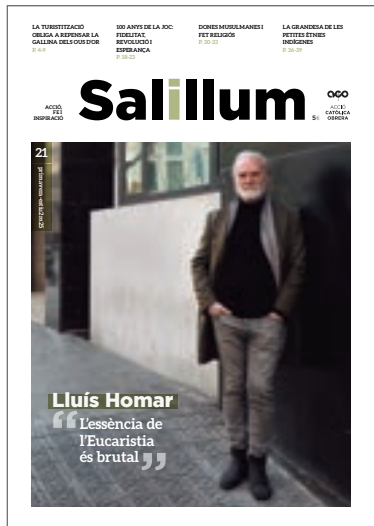
28 COMPARTINT ACO
SALILLUM, UNA PRAXI DE
L'ESPERANÇA

30 SOM DIVERSES
DONES MUSULMANES
I FET RELIGIÓS

34 ESGLÉSIA ES MULLA
ELS VASOS COMUNICANTS
DE JUSTÍCIA I PAU I L'ACO

36 CONNEXIONS
LA GRANDESA DE LES
PETITES ÈTNIES INDÍGENES

40 ALTERECONOMIA
LA SOBRANIA
ALIMENTÀRIA

Número 21

PRIMAVERA-ESTIU 2025 / 5 €
REVISTA D'ACCIÓ, FE I INSPIRACIÓ

Salillum és una publicació semestral d'Acció Catòlica Obrera que informa sobre temes vinculats amb l'Església de Jesús i el món del treball i que es distribueix entre la militància, simpatitzants i subscriptors. L'opinió d'ACO la trobareu a l'editorial, la resta d'opinions seran responsabilitat de les persones entrevistades o autors dels articles.

Editor: Acció Catòlica Obrera.
C/ Tapioles, 10. 08004 Barcelona.
T. 93 505 86 86. www.acocat.org.

Consell de redacció: Elvira Aliaga,
Joan Francesc Cánovas,
Quim Cervera, Ton Clapés,
Quiteria Guirao,
Joan Manel Mayordomo,
Joan Andreu Parra.

Consell editorial: Sonia Herrera,
Óscar Muñoz, Josep Anton Cordero,
Mercè Solé, Xavier Such.

Col·laboradors: Salva Clarós,
Josep Anton Cordero, Teresa Gomà,
Agnès Ramírez, Ernestina Ródenas.

Rúbrica: Pau Matheu Ribera.

Fotografia portada: Jordi Esplugas.

Fotografia contraportada:
Tomaso Clavarino.

Il·lustració: Fabio Almeida.

Correcció lingüística: Josep Pascual.

Traducció: Helena Antó,
Ignasi del Blanco, Ramon Porti,
Conxi Yuste.

Disseny original: David González

Maquetació: Enric Vidal

Impressió: Cevagraf, sccl

Dipòsit legal: B1782-2015

ISSN: 2385-5762

Amb el suport de:

PROVA DE FE

“Que els vostres cors s’asserenin. Creieu en Déu, creieu també en mi. A casa del meu Pare hi ha moltes estances; si no hi fossin, ¿us podria dir que vaig a preparar-vos-hi estada?” (Jn 14,1-2). Aquesta és una de les cites de l’Evangeli que posen a prova la nostra fe, tot i que cada vegada que pronunciem el credo afirmem que esperem “la resurrecció dels morts i la vida de la glòria”. Aquest inici ve a tomb de les significatives i doloroses pèrdues d’amics i amigues que hem sofert els darrers mesos, algunes de més properes com la Remei Ramírez o l’Óscar Muñoz, d’altres físicament més llunyanes, però ben pròximes de cor, com el papa Francesc.

Al darrer llibre de Javier Cercas, *El loco de Dios en el fin del mundo*, es reflecteix una cerca obsessiva per què hi ha de veritat en aquesta creença d’una millor vida perdurable al costat de Déu i dels que ens han precedit en aquesta partença. La perseverança d’un autor que s’autodefineix com a “ateu i anticlerical” ajuda a obtenir un punt de vista potser més pur ja que ens enfronta a algunes contradiccions com a persones de fe. I, com era d’esperar, el llibre de Cercas presenta també un dels millors retrats de la personalitat “humana” del papa Francesc, una figura que sovint els catòlics acostumem a revestir de característiques “sobrehumanes”.

El testimoni honest i esperançat dels missioners que evangelitzen a Mongòlia i, sense anar més lluny, el de tants militants i persones de bé, ja siguin creients o no, que ajuden des del dia a dia a construir “un cel nou i una terra nova” (Ap 21,1), ens ajuden a encarnar aquesta fe i a practicar-la aquí i ara. Aquesta revista, humil servidora en aquest propòsit i que ha celebrat els seus primers deu anys de vida, és una eina més de què disposem en aquest camí. Els que la fem agraïm les aportacions generoses de tots els qui ens ajuden des que es pensa fins que s’imprimeix la darrera pàgina. Óscar, company en el Consell Editorial d’aquesta publicació i en altres aventures, t’agraïm el camí compartit, sabem i creiem que continues acompanyant-nos!

Recordeu que podeu valorar aquest número i els anteriors en l’enquesta que tenim activa: <https://ja.cat/43OQI>

Ets lliure de compartir i adaptar els continguts de **Salillum** [llevat que indiquem el contrari] indicant-ne l'autor i la procedència i distribuint-los amb una llicència igual que aquesta. No es permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades. Llicència de Creative Commons Reconeixement - No Comercial - Compartir Igual (by-nc-sa):

LA TURISTITZACIÓ OBLIGA A REPENSAR LA GALLINA DELS OUS D'OR

ANALITZEM EL FENOMEN QUE CONVERTEIX EN PRODUCTE UNA DESTINACIÓ I PROVOCA MOVIMENTS MASSIUS DE PERSONES QUE GENEREN IMPACTES DE TOT ORDRE

Per **Salva Clarós**, responsable de política sectorial a CCOO de Catalunya

QUÈ ÉS LA TURISTITZACIÓ

El turisme abans que res és un fenomen social i econòmic que va lligat a unes societats industrials desenvolupades que generen excedents en forma d'estalvis familiars, temps lliure i vacances. També és el resultat de la globalització propiciada pel gran desenvolupament de les infraestructures viàries, ports i aeroports, i la digitalització. Tanmateix cal dir que la gran mobilitat de les persones a escala planetària s'explica per l'assequibilitat de l'energia relativament barata per a viatjar a grans distàncies amb l'aviació *low cost* perquè les companyies aèries no estan obligades a pagar una taxa pel querosè, a diferència d'altres sectors de l'economia

d'acord amb el principi de qui contamina paga. Un informe de fa un any quantifica en **700 milions d'euros** l'impacte que podria tenir en el PIB català la introducció de l'impost al combustible de l'aviació. Segons aquest informe, es reduiria la despesa turística en uns **1.000 milions d'euros** i provocaria una caiguda de llocs de treball a Catalunya.

Els negocis diversos entorn del turisme com les línies aèries, l'hostaleria, el comerç, la restauració i les activitats d'oci, entre altres, han agafat una gran importància en la nostra economia, representant entorn del **12% del PIB català**. Exposo inicialment un estat de la qüestió per entendre millor, de manera reflexionada, la dimensió del

sector i la seva importància en riquesa generada i llocs de treball, que ajuda a entendre per què en el context de crisi ecològica i climàtica tenim tanta dependència del turisme alhora que en fem escarafalls.

Catalunya, amb **18,2 milions de turistes estrangers** és la principal destinació de l'Estat en volum de turistes i també en despesa total

El turisme no ha parat de créixer al món, a excepció dels anys de la pandèmia. Segons l'Organització Mundial del Turisme (OMT) el 2023 es van registrar al món prop

de 1.500 milions d'arribades de turistes internacionals. L'activitat turística va superar els 9,5 bilions de \$US i és responsable de la creació de 300 milions de llocs de treball entre directes i indirectes.

Hi ha ajuntaments diversos en les ciutats més tensionades per la dificultat d'accés a l'habitatge i la gentrificació, que han començat a prendre mesures

Espanya és la segona destinació turística mundial amb més de 80 milions de viatgers i prop de 477 milions de

pernoctacions (any 2023) entre hotels, albergs, càmpings i apartaments. Catalunya, amb 18,2 milions de turistes estrangers (Generalitat de Catalunya, 2023), és la principal destinació de l'Estat en volum de turistes i també en despesa total. Durant l'any 2024, Barcelona, que és la primera marca turística catalana, ha rebut 12,6 milions de turistes allotjats als establiments turístics de la ciutat i 37 milions de pernoctacions. D'aquests viatgers, la major part (82,7%) són turistes de procedència internacional que arriben en avió, un 25,7% dels quals s'han allotjat en un habitatge turístic. Això, sense tenir en compte els allotjaments irregulars o il·legals.

Queda clar que el fenomen de la turistització, l'interès per convertir en turístic un lloc determinat, un valor cultural o un producte concret, és divers, principalment econòmic, i provoca moviments massius de persones que generen impactes de tot ordre. Per això el concepte de la turistització ha anat prenent en els darrers anys una connotació negativa i han aflorat moviments socials de rebuig, però també de suport perquè hi ha molta gent que en viu.

EL TURISME A CATALUNYA

Catalunya és una destinació turística igual que altres regions i ciutats mediterrànies. El turisme anomenat de sol i platja és el

>>>

L'aeroport del Prat és una de les principals vies d'entrada de turistes a Catalunya / © Pexels, Matoga.

de les persones que busquen fer les vacances en un clima temperat, amb mar i paisatge, al que s'afegeix l'element cultural, gastronòmic i una infraestructura d'allotjaments. El turisme a Catalunya no és només de sol i platja, també és urbà, de congressos, cultural, rural, esportiu (com la Fórmula 1 o la Copa Amèrica, el Barça, entre altres).

La ciutat de Barcelona es va afegir al moviment turístic de masses a començament del segle actual amb la modernització de la ciutat, la construcció d'infraestructures com l'ampliació del port i de l'aeroport, les dues grans portes d'entrada de viatgers, i un gran creixement també d'oferta hotelera. El 2012 Barcelona era ja la principal destinació turística de Catalunya amb el 44% dels

viatgers totals. Tot plegat fa que Barcelona tingui en l'actualitat una afluència turística regular durant l'any que està generant tensions en localitzacions concretes com Ciutat Vella. Uns nivells de saturació que exigeixen una reconsideració profunda. No obstant això, en algunes comarques de l'interior el turisme representa una de les poques —si no l'única— opcions per mantenir la població.

La majoria d'activitats relacionades amb el turisme generen una ocupació de baixa qualitat / © Pexels, Elevate.

Si parlem de la turistització com a fenomen rellevant és per la importància dels canvis que està provocant en l'economia, el comerç, el sector de l'habitatge i la cultura, a més dels impactes ecològics que comporta l'increment temporal molt notable de població en el territori. El turisme es va convertir en sector refugi de l'economia en l'escenari de la crisi

financera de 2008. L'aturada del sector immobiliari va ser total, a excepció de la construcció d'hotels. La davallada sobtada del sector de la construcció es va compensar relativament amb l'augment d'ocupació del sector turístic que, en general, crea llocs de treball poc qualificats i mal remunerats. Els salaris del conjunt de subsectors turístics estarien un 23% per sota de la resta de sectors econòmics (segons l'Observatori del Treball i Model Productiu). Aquesta tendència de la nostra economia a crear ocupació en sectors que tenen un nivell elevat de precarietat per l'estacionalitat, baixos salaris i precàries condicions laborals, que ocupa molts treballadors immigrants, explica la baixa productivitat del conjunt de l'economia espanyola i catalana.

Mentre que en pobles de muntanya el turisme rural és desitjat, les destinacions de platja pateixen una saturació que ha causat grans impactes paisatgístics i desordre urbanístic

IMPACTES DE LA TURISTITZACIÓ

Entre els impactes més destacats que s'atribueixen, almenys parcialment, al fort increment de visitants, hi ha la greu crisi de l'habitatge assequible que ha passat a ser, segons les darreres enquestes, el principal problema que percep la població. A les ciutats més importants es va produint un traspàs dels

pisos de lloguer de residència habitual a lloguer de temporada demandats pels visitants. Una part d'aquests pisos van obtenir llicència d'activitat (Barcelona té unes 10.000 llicències) però n'hi ha una quantitat semblant que són il·legals. Tot plegat ha contribuït a una davallada de l'oferta d'habitatge amb un increment de preus que arriba a generar una veritable crisi d'habitatge.

L'elevada demanda atrau, a més de petits propietaris de pisos turístics animats per les plataformes digitals com Airbnb i les facilitats de contractació a través d'internet, capital de fons financers internacionals que estan acaparant gran quantitat d'immobles a Barcelona i altres ciutats de destinació turística. En l'actualitat hi ha ajuntaments diversos en les ciutats més tensionades per la dificultat d'accés a l'habitatge i la gentrificació, que han començat a prendre mesures. No obstant això, tot i que el problema derivat del gran atractiu turístic del nostre país ha generat alarma, els governs estan prenent tan sols tímides mesures coaccionats per interessos contraposats de ciutadans, propietaris, empreses que viuen del turisme i treballadors del sector. Les empreses hoteleres es queixen de la competència deslleial dels habitatges turístics que no tenen llicència d'activitat i actuen en el mercat negre. El sector patronal, sobretot de PIMES, defensa l'afluència de visitants perquè reporten beneficis econòmics al país. Els propietaris s'oposen a la regulació dels preus del lloguer. I així les coses, l'accés a l'habitatge ha esdevingut un problema greu.

L'habitatge no és l'únic impacte. La saturació de turistes en determinades àrees molt visitades està tenint conseqüències molt diverses per a la convivència veïnal, la gran mobilitat generada, la substitució del comerç tradicional de proximitat per bars, restaurants i altres establiments enfocats als visitants, la congestió de l'espai públic en entorns determinats de gran afluència a Barcelona i a les principals marques turístiques catalanes com la Costa Brava i la Costa Daurada. A aquests inconvenients cal afegir que l'elevada afluència de visitants en èpoques de vacances (alguns pobles poden duplicar i triplicar la població censada) transforma completament l'entorn i la vida social, a més de generar grans quantitats de residus, consum d'aigua i electricitat que cal gestionar des dels recursos del país.

El turisme català ha d'optar per un nou model ambientament responsable, socialment just, territorialment equilibrat i reconnectat amb els elements identitaris del país

Mentre que en pobles de muntanya el turisme rural és desitjat i constitueix una part important del mitjà de vida de la seva gent, les destinacions de platja pateixen una saturació que ha causat grans impactes paisatgístics i desordre urbanístic: la construcció d'hotels, apartaments i urbanitzacions a tocar de les

platges; també camps de golf, instal·lacions lúdiques, piscines, a més de transformar la línia de costa amb ports esportius i espigons que trenquen els equilibris de la dinàmica costanera. Aquests impactes són ben visibles a la Costa Brava, el Maresme i la Costa Daurada. En el referent a l'impacte social i ecològic cal dir que el turisme ha transformat la vida i l'economia de molts pobles del litoral i ha desmembrat les estructures naturals que mantenien l'ecosistema costaner amb la construcció de passeigs marítims i infraestructures que ara cal revertir davant l'amenaça de temporals més freqüents i l'augment del nivell del mar.

El negoci turístic massiu de sol i platja és intensiu en mà d'obra a baix cost

D'altra banda, s'ha esmentat abans, la baixa qualitat de l'ocupació de la majoria d'activitats relacionades amb el turisme com empleats de comerç, cambrers i personal de cuina de la restauració, cambreres de pis, empleades de la neteja, transport i assistents diversos, moltes vegades contractades indirectament a través d'empreses terceres en un marc de relacions laborals amb els pitjors convenis col·lectius. No és una qüestió menor. El negoci turístic massiu de sol i platja és intensiu en mà d'obra a baix cost que només funciona gràcies a llargues i extenuants jornades de treball de persones que no troben altra alternativa laboral. Cal dir que amb unes altres condicions

laborals més dignes i amb millor remuneració desapareixeria una part de la demanda.

LES ALTERNATIVES

Quedi clar d'entrada que qui escriu aquestes notes creu que cal una reconversió del turisme de sol i platja que no pot consistir sinó en una reducció de la capacitat i la millora de la capacitat restant. Objectivament l'actual model que propicia la

massificació té una rendibilitat pública, en forma de renda familiar disponible, baixíssima i molt poc sostenible tant socialment com ecològicament. En altres paraules, genera una correlació negativa entre la intensitat turística i la renda disponible.

El turisme català es troba en una situació de cruïlla que fa necessari optar per un nou model ambientalment responsable, socialment just,

territorialment equilibrat i reconnectat amb els elements identitaris del país. Amb aquesta premissa, el Govern de Catalunya va encarregar el 2023 un estudi sobre el sector per analitzar-lo a fons, atenent a la petició d'alguns agents socials que sol·licitaven un Pacte Nacional pel Turisme. La participació de gairebé la totalitat dels agents implicats, amb interessos diferents i propostes sovint contradictòries no va permetre anar més enllà d'un document

de síntesi "Compromís Nacional per un turisme responsable", que no deixa de ser una declaració d'intencions però sense normativa ni pressupost. Aquest Compromís ha de ser el full de ruta de transformació cap a un model sostenible, amb un creixement acotat de la xifra de turistes, respectuós amb el medi ambient i l'ocupació de l'espai públic, amb ocupació de qualitat i major estabilitat reduint les conseqüències de l'estacionalitat. ■

L'elevada demanda atrau petits propietaris de pisos turístics animats per les plataformes digitals com Airbnb i les facilitats de contractació a través d'internet / © Pexels, Jvdm

PENSAR L'ACTUALITAT AMB SIMONE WEIL (1909-1943)

Vivim en temps foscos, en una angoixa agreujada pel fet que tenim la sensació que la foscor pot esdevenir encara més gran, que tot just comença a desplegar el seu programa. Vivim situacions que fa només cinc o deu anys moltes persones crèiem impensables: un govern israelià que promou l'expulsió i l'extermini dels palestins de Gaza de forma oberta i amb el suport explícit dels Estats Units; deportacions i empresonaments sense judici previ a El Salvador; la destrucció del sistema de serveis públics a l'Argentina; la imposició no dissimulada de la llei del més fort en l'àmbit internacional. I tot això, sumat als horrors que ja fa dècades que duren, com els milers de vides perdudes a la frontera marítima del sud d'Europa.

“Weil creia que, per a comprendre adequadament les societats humanes, calia tenir en compte el concepte de ‘força’, entesa com la possibilitat real de matar, que converteix l'ésser humà en una cosa”

En aquest context, és interessant rellegir l'obra d'una pensadora que va intentar comprendre les entranyes dels temps foscos que li van tocar viure. Simone Weil (1909-1943), filòsofa francesa d'origen jueu, va viure i morir entre les dues guerres mundials i va

contemplar l'auge dels diferents totalitarismes que colpejaren brutalment Europa i el món sencer. Va dedicar la seva vida i els seus esforços a comprendre les lleis que dominaven la dinàmica social i les causes de l'opressió, la guerra i la injustícia, i buscà incansablement, de forma pràctica i teòrica, camins per a l'alliberament. Sindicalista revolucionària durant la seva joventut, mai va deixar de participar políticament en la resistència contra el feixisme. Treballà durant un any en diverses fàbriques per comprendre els factors que determinen l'opressió obrera; malgrat el seu pacifisme, participà breument a la guerra civil espanyola; per últim, s'implicà en la resistència francesa, primer a França, després als Estats Units i finalment a Anglaterra, on morí esperant, en va, que se l'enviés al continent per a realitzar accions de sabotatge contra els nazis o a promoure-hi la creació d'un cos d'infermeres que atengués els soldats ferits a primera línia de foc.

Aquest últim projecte, que fou l'obsessió de Weil els últims anys de la seva vida, sintetitza la seva comprensió tant del funcionament de la força i l'ús que en feu el feixisme, com del tipus d'accions que, segons ella, podrien servir-nos per a fer-hi front.

Ja des del 1934, Weil creia que, per a comprendre adequadament les societats humanes, calia tenir en compte el concepte de *força*.^[1]

Pau Matheu Ribera, doctor en filosofia i professor d'institut

Aquesta, entesa com la possibilitat real de matar, que converteix l'ésser humà en una cosa,^[2] és la que determina en bona mesura les relacions entre els homes, més que la ideologia: per això els bolxevics, malgrat desitjar realment l'alliberament de la classe obrera, es van veure obligats per la pressió de la guerra civil a establir un règim opressiu; per això persones mogudes per ideals nobles arriben a cometre atrocitats quan tenen la possibilitat real d'exercir la violència de forma impune.

Hitler, segons Weil, no només va saber identificar la gran importància que la força té en les societats humanes, sinó que va ser capaç de comprendre'n algunes de les lleis i aplicar-les per a dominar bona part d'Europa. L'extrema brutalitat dels cossos d'assalt hitlerians servia tant per a embriagar les pròpies tropes, donant-los una heroïtat

[1] *Réflexions sur les causes de la liberté et de l'oppression sociale*, París: Gallimard, 2013, p. 52.

[2] «La Iliada o el poema de la força», *Escrips sobre la guerra*, trad. d'Anna Berenguer i Isabel Ortega, Alzira: Bromera, 2003, p. 79-80.

Noies i anciana a Gaza / © Pexels, Mohamed Zarandah.

aparentment sobrehumana, com per a congelar l'ànima de les poblacions sotmeses. La força no només domina els cossos, sinó que és capaç de modelar la imaginació, les idees i el comportament tant dels agressors com dels agredits.^[3]

“L'amor és per a l'ànima humana un mòbil encara més eficaç que la força”

Si en aquest univers l'únic factor rellevant fos la força, com creia Hitler, l'única manera d'aturar el feixisme seria utilitzant els seus mètodes brutals, que a través de la violència donen impuls als agressors i deixen les víctimes en un estat d'impotència atònita. Però, segons Weil, això no és així, i ho sabem per experiència. L'amor és per a l'ànima humana un mòbil encara més eficaç que la força;^[4] amor sobrenatural que davalla fins a les profunditats de l'ésser humà sotmès a la inèrcia de la força i l'allibera.

Weil creu que aquest amor és capaç d'inspirar accions d'una valentia semblant a la de l'embriaguesa de la força, encara que d'una qualitat molt superior.^[5] Ara bé, perquè aquesta inspiració sigui efectiva, no n'hi ha prou d'expressar aquest amor en paraules, sinó que cal encarnar-lo en accions. És per això que proposava la creació d'un cos d'infermeres de primera línia de foc, que acompanyés els soldats i els proporcionés primers auxilis als llocs més perillosos, manifestant així l'amor que no vol destruir, sinó protegir la vulnerabilitat humana.

Això no obstant, tots, segons Weil, estem sotmesos a la inèrcia de la força. Per a alliberar-nos-en, cal que posem la nostra ànima, a través de l'atenció, en contacte amb l'amor, contemplant els objectes on es troba present.^[6] Aquests objectes són la bellesa de la naturalesa, les relacions d'autèntic amor i amistat entre els éssers humans i les pràctiques religioses, entre les quals Weil destacava eminentment l'eucaristia, encara que creia que

aquest contacte podia donar-se en moltes altres tradicions religioses. Ella pensava que en tots aquests casos hi ha un contacte real de l'ànima amb l'amor diví, amb Déu, i és per això que els considerava equivalents a un sacrament.^[7] Només aquest contacte amb allò que és amor pur pot alliberar-nos de la inèrcia de la força i permetre que realitzem les accions capaces d'oposar-hi resistència.

Per a fer front a l'embat actual del feixisme, d'aquest moviment global que obté energia de la sensació de ser més poderós i d'imposar-se a l'altre, cal trobar moments on aturar-se a parar atenció, posant la nostra ànima en contacte amb l'amor, en la bellesa, en els sacraments, en l'amistat; i ens cal participar en moviments^[8] on expressar amb accions aquest amor que té cura d'allò que és vulnerable i pot ser destruït; que no esclafa, sinó que sosté, acompanya i ajuda a posar-se dempeus. ■

[3] «Projet d'une formation d'infirmières de première ligne», *Œuvres Complètes*, IV 1, Paris: Gallimard, 2008, p. 406.

[4] *L'arrelament*, trad. de Rosina Ballester, Barcelona: Edicions de 1984, 2016, p. 267.

[5] «Projet d'une formation...», *op. cit.*, p. 407-408.

[6] «Pensées sans ordre concernant l'amour de Dieu», *Œuvres Complètes*, IV 1, Paris: Gallimard, 2008, p. 281-282.

[7] «Formes de l'amour implicite de Dieu», *Œuvres Complètes*, IV 1, Paris: Gallimard, 2008, p. 286.

[8] Weil va participar en algunes reunions de la JOC i va expressar una gran admiració per aquest moviment, qualificant-lo en diversos textos de «miracle». Vegeu «À propos des jocistes», *Œuvres Complètes*, IV 1, Paris: Gallimard, 2008, p. 413-414, i *L'arrelament*, *op. cit.*, p. 87-88.

LLUÍS HOMAR, ACTOR EN PELEGRINATGE AL SER

Per: Ton Clapés i Pons | Fotos: Jordi Esplugas

"DÉU ÉS ALLÀ, ARA, AQUÍ, ÉS SENZILL, A DISPOSICIÓ TEVA I COST ZERO"

DESPRÉS D'UNA ESTADA DE MÉS DE CINC ANYS A MADRID, ON HA DIRIGIT LA COMPAÑÍA NACIONAL DE TEATRO CLÁSICO, LLUÍS HOMAR (HORTA, BARCELONA 1957) HA TORNAT A LA SEVA CIUTAT AMB MOLTS PROJECTES, AMB L'HORIZZÓ D'UNA RETIRADA DE L'ESCENA ANUNCIADA PER A D'AQUÍ A DOS O TRES ANYS I TAMBÉ DE LA MARXA DE LA CIUTAT CAP AL MÓN RURAL. PER ARA, PERÒ, NO PARA, I AQUESTA PRIMAVERA HA RODAT DUES PEL·LÍCULES, *MARFIL I ÉBANO*, DIRIGIDES PER ÓSCAR PEDRAZA I PRODUÏDES PER ÁLEX DE LA IGLESIA, I A L'ESTIU AFRONTA, A L'IMPRESSIANT TEATRE ROMÀ DE MÉRIDA, L'ESTRENA DE *MEMORIAS DE ADRIANO*, DE MARGUERITE YOURCENAR, OBRA AMB QUÈ POSTERIORMENT VOLTARÀ PER DIVERSOS TEATRES D'ESPANYA. TAMBÉ HA PARTICIPAT EN UN DOCUMENTAL QUE SÍLVIA MUNT ESTÀ FENT SOBRE L'ESCRITORA MERCÈ RODOREDÀ.

Més enllà de la seva activitat en el món teatral, Lluís Homar aquests últims mesos ha expressat i explicat la seva experiència de “retrobar Déu”. Començarem per aquí.

Has dit que un llibre et va canviar la vida.

El llibre que em va girar del revés va ser *Biografia de la luz*, de Pablo d'Ors. Me'l van regalar el dia de l'estrena d'*El príncipe constante*, de Calderón de la Barca, un personatge que té molta substància, no deixa de ser un místic, en certa manera. I mentre jo representava *El príncipe constante*, anava llegint aquest llibre, que és una mirada mística sobre els evangelis. I no em podia creure com el llibre em tocava, em parlava, em deia...

“El misticisme és un anhel, és com pujar una muntanya per diferents cares per arribar al mateix lloc”

Però tu sempre has mantingut un anhel de buscar la transcendència i l'espiritualitat.

Nosaltres som vuit germans, a casa hi havia hagut sempre un esperit religiós molt important, quan tenia catorze o quinze anys el signe meu de rebel·lia va ser deixar d'anar a missa, dir jo no crec, va ser com posicionar-me. Però quan vaig entrar al Teatre Lliure amb dinou anys, tenia com un anhel dins meu. Primer vaig començar fent yuki i katsugen, que eren pràctiques orientals, i després el taitxí, el txikung, el taoisme, el zen... Vull dir que sempre hi havia com una inquietud, una inquietud d'alguna cosa que necessitava ser encarrilada, que necessitava que

trobés un camí. Em vaig donar molt de temps, vaig fer també mindfulness, vaig fer retirs de Vipassana amb el mestre budista Dhiravamsa. Tot això m'anava conformant una relació amb mi, amb la vida, i cada vegada anava agafant més espai.

El cop definitiu és Pablo d'Ors i els Amics del Desert?

Pablo em torna a casa, diríem. Em connecta amb el que era la meva arrel, ara hi hagi una realitat molt interreligiosa, que depenent de quina part del món, tothom té la seva manera de manifestar el Déu, de creure els ritus. Però l'important, ja ho diu Ibn Arabí al segle XII, és seguir “la religió de l'amor”, que és allò que ens uneix.

I també t'hi deu ajudar que a la Compañía Nacional de Teatro Clásico aprofundeixes en els autors místics.

El primer que faig quan arribo a Madrid és sant Joan de la Creu. Recordo que començava l'espectacle —encara no havia llegit el llibre del Pablo, *Biografia de la luz*— i en un moment parlàvem del desassossec i de les diferents maneres com l'ésser humà busca d'assossegat-se. I a vegades això és el ioga, el budisme... Però no cal que anem a l'altra punta del món a buscar el remei. Aquí tenim uns místics molt importants, com sant Joan de la Creu, santa Teresa o Miguel de Molinos.

A mi m'agraden molt els místics. El misticisme, justament, el que fa és un nexa d'unió entre totes aquestes sensibilitats religioses, perquè està quasi sempre separat dels dogmes i de les normatives. És un anhel, és com pujar una muntanya per diferents cares per arribar al mateix lloc, perquè hi ha diferents maneres d'arribar-hi. I llavors vaig descobrir quina era la meva.

Reivindiques que els místics no són uns “penjats i sí uns antisistema...”

Són persones que et donen eines concretes perquè ara i aquí tu puguis fer un camí i que puguis, realment, trobar o retrobar un sentit de vida.

És aquesta cosa de l'absolut de Déu. Tu pots llegir sant Joan de la Creu i no et parla de missa, i no et parla de culte, et parla de l'absolut de Déu, el tot, el res. O sigui, t'obre a la dimensió desconeguda, d'una manera radical.

“També tinc la consciència que des de l'Església s'han fet barbaritats de tota mena (...) Per què una dona no pot ser sacerdot?”

Sant Joan és un místic cristià que aglutina i concentra tota aquesta meva inquietud al llarg de tant temps que venia més manifestada pel taoisme, el zen, el budisme. Sant Joan va estar dues vegades empresonat pels propis carmelites. La segona vegada és santa Teresa qui l'ajuda a escapar-se. A Miguel de Molinos, els jesuïtes el tenen reclòs deu anys a Roma, perquè són gent que, en certa manera, posen en evidència el despropòsit del que s'ha construït sobre una realitat que és l'essència. Jo també tinc la consciència que des de l'Església s'han fet barbaritats de tota mena. Hi ha una cosa que no puc entendre: una dona no pot ser sacerdot? Hi ha una sèrie de coses que em costa molt de poder encaixar.

En aquest canvi de vida, què fas que no feies?

Una cosa que faig que no feia és anar a l'eucaristia. No sempre és fàcil trobar l'eucaristia que t'hi

>>>

sentis còmode, perquè també és important la persona que l'oficia. A Madrid ha sigut un lloc molt important per a mi l'església de les trinitàries, on celebra Pedro Huerta. A Barcelona ho he trobat als jesuïtes del carrer Casp. L'Eucaristia és fantàstica.

"Déu és dins de cadascú. Aquesta llavor, la pots fer créixer, la pots alimentar"

La capacitat que tenim de compartir el pa i el vi i fer present Jesucrist, per mi és un viatge, l'essència de l'Eucaristia és brutal. Ens obre un espai... i

amb Déu: és allà, ara, aquí, en aquest moment, és senzill, a disposició teva i cost zero. Bé, en això faig servir paraules de Pablo d'Ors: estem com al final d'una era, que és l'era de la raó, i estem oberts a l'era de la consciència. L'era de la raó ens ha fet fer uns avenços increïbles com a humanitat, però també té les seves limitacions, és com si ens hagués anat esvaint la possibilitat d'obrir-nos a una altra dimensió. I aquesta altra dimensió, per mi, en una Eucaristia, es fa molt evident. A partir del moment de combregar, tens la possibilitat d'encarnar i ser això altre. No és com aquesta idea de Déu que és un senyor amb barbes i que decideix què està bé i què no ho està. A mi m'agrada

molt aquesta idea que Déu va dipositar una llavor seva en el cor de tots els humans. I és en tothom. Déu és dins de cadascú. Aquesta llavor que tens, la pots fer créixer, la pots alimentar, i si nosaltres ens connectem de llavor a llavor, tenim la possibilitat entre tots de generar, de recrear, de ser part, de ser Déu. I això és com l'erotisme. És una realitat que és al nostre abast, que no costa diners, i que ens permet estar en una dimensió de la vida absolutament sucosa i plena de sentit.

Ho expliques com si fos fàcil, però no ho és...

Perquè vivim en un món que és l'antítesi d'això, perquè tot aquest món de la raó que hem creat ens

porta a estar en una realitat de la qual jo me'n sento tot sovint presoner... No sé si presoner és la paraula, però estem enganxats al que tenim, a les emocions, als pensaments.

A mi m'agrada pensar que tot això que és el nostre dia a dia, que donem com a realitat, és part de la il·lusió, que la Realitat en majúscula té a veure amb aquesta altra dimensió.

Llavors aquí s'obre una possibilitat de vida que per mi s'ha fet molt atractiva, perquè no té a veure amb el que tens sinó amb el que ets. M'agrada molt aquesta idea del pelegrinatge al ser. Emprendre el camí cap a la teva essència. I això és un camí de vida. Perquè en aquest camí... anar a Déu és anar a tu. O sigui, a l'autoconeixement. I amb tot el que això comporta.

“M'agrada molt aquesta idea del pelegrinatge al ser. Emprendre el camí cap a la teva essència. I això és un camí de vida”

Fas més d'una hora i mitja de meditació diària, participes activament en els seminaris i trobades dels Amics del Desert.

Això és com un entrenament, és anar practicant, anar practicant, anar practicant, i ja fa molts anys que medito poc o molt, però d'una manera així regular fa deu anys. Ja forma part del meu aliment, ho necessito.

I una cosa que també és molt important com a pràctica — perquè, vulguis o no, portem tant a dintre el fet que allò que fas és en benefici teu— és que meditar té una part per mi molt útil, que és practicar per oferir. Aquella estona que hi dediques no és pel teu benestar, sinó que és perquè tu t'entrenes a donar.

Al final el que és més important és revisar cada vegada, quan t'hi poses, si has meditat per tu o has meditat per donar. Meditar per res, meditar per oferir-ho. A Déu, a l'infinit, als éssers humans, i aquí moltes vegades m'adono que ho faig per mi.

“Meditar té una part que per a mi és molt útil, que és practicar per oferir”

Passem al teatre. Tots els papers que fas són com un vestit que et poses quan toca i després el deixes, o alguns deixen pòsit? De mal rotllo em venen dos personatges. L'un és el Coriolà de Shakespeare, que era un personatge que es definia a si mateix com un senyor, l'absolut, i jo hi tenia una mala relació; ell em mirava a mi i em deia tu no ets l'actor per fer de mi; i jo li deia i tu m'interesses ben poc; perquè sempre m'agrada —ho intento d'una manera o d'una altra— enamorar-me del personatge que faig. L'altre que també em va costar molt va ser quan vaig fer la pel·lícula de Montxo Armendáriz *No tengas miedo*, sobre els abusos dintre de la família i jo feia de pare abusador. Vaig estar un any i mig preparant aquest personatge. I quan estava al rodatge tenia la sensació que la gent em mirava com... Em sentia com si jo mateix estigués brut. Però era tant la consciència d'estar servint a una temàtica tan necessària de divulgar, que el fet de tenir consciència que jo hi estava contribuint, encara que em tocava fer el paper més desagradable, això em compensava i em donava sentit.

Ara que s'ha tornat a parlar de l'Estatut de l'artista han sortit algunes dades com que el 52% dels actors i actrius han de compatibilitzar el teatre amb altres feines.

Sí, hi ha una quantitat d'atur increïble. La meua experiència, però, és que no he parat i tinc seixanta-set anys. Només vaig tenir un moment de parada que no va arribar a mig any.

I una altra dada, només el 23% supera els dotze mil euros d'ingressos bruts anuals.

És un sector molt complicat, molt complicat. I, a més a més, quantes fornades d'actors entren cada any dins el nostre sector, de les escoles, oficials i no tan oficials! Són moltíssims.

“[En el món de la interpretació] Hi ha tota una tasca molt gran a fer per intentar crear unes condicions més equitatives, més justes, més repartides”

Quan estava a Madrid amb la Compañía Nacional de Teatro Clásico, a la sisena promoció de la companyia jove s'hi van presentar nou-cents seixanta persones i n'haviem de triar dotze, sis actors i sis actrius.

I és l'única companyia estable per un període de temps que hi ha pràcticament a tot l'Estat espanyol. No hi ha feina per a tothom. I, a més, quan tens feina està mal pagada. És una suma de tot. Hi ha tota una tasca molt gran a fer per intentar crear unes condicions més equitatives, més justes, més repartides.

En parlar d'això, és clar, tinc com una mica de mala consciència, perquè el meu cas ha sigut tan privilegiat.... ■

Les afirmacions de Lluís Homar

En les últimes entrevistes Lluís Homar cita quatre frases com a referent de la seva actitud davant la vida. Li hem demanat que ens les desenvolupi una mica:

No deixis que res ni ningú alteri la teva pau interior

És de Pablo d'Ors, aquesta, jo me la recordo perquè tot sovint a mi la meua pau interior se'm posa potes enlaire. És molt difícil, però és possible. I moltes vegades és una qüestió mental.

La vida és eterna

Tenir consciència de la dimensió et fa veure que tot això que m'és tan important, que sembla que és el centre del món, si ho emmarco dins una dimensió més infinita, es relativitza. Inclús la mort. Nosaltres hem arribat a crear un món en què pensem que la mort és un accident. Que la mort no existeix. Hem creat un confort. Tenir consciència que la vida és immortal és dir: bé, és clar que morirem, però morirem a aquesta dimensió. Però potser hi ha una altra dimensió a la qual no morirem.

Tothom fa sempre el millor que pot, no jutgis i no seràs jutjat

Aquesta és fonamental i difícilíssima. Això sempre em serveix en l'àmbit del dia a dia. Perquè és tan fàcil, sobretot, carregar sobre l'altre. I dir, fill de puta, i aquest cabró... Perquè això ho tenim tant a tocar... Carregar, criticar... que els altres són els responsables. No jutgis. Això no m'ho invento, això és paraula de Déu, qui

estigui lliure de pecat que tiri la primera pedra.

Tot té un motiu d'amor. Tot passa per alguna cosa

No entrem al concret, però vull dir que el que passa és perfecte. Això m'ha servit moltíssim, el que està passant és el millor que podia haver passat. Llegint l'últim llibre de Pablo d'Ors, *Devoción*, vaig trobar una pàgina que té a veure amb això: "*Consumido por mi desgracia. Lloré todo el día sin descanso. Y por la noche tardé bastante en conciliar el sueño. Cuando me dormí, vi en sueños a mi maestro quien me dijo poco más o menos lo siguiente: Has vivido una lección de desprendimiento de lo terreno. Se trata de una prueba necesaria para que no caigas en la voluptuosidad espiritual. No olvides que Dios dispone todo por el bien de las personas. Así pues, ánimo y date cuenta de que esto, como todo lo demás, es para tu bien. El pensamiento de que todo lo sucedido no era una fatalidad sino su voluntad, me alivió inmensamente.*"

I una cinquena de propina que tu també dius molt: Déu és simple, tota la resta és complex

Oh, m'encanta aquesta! Déu és allà, ara, aquí, en aquest moment, és senzill, a disposició teua i cost zero.

100 ANYS DE LA JOC: FIDELITAT, REVOLUCIÓ I ESPERANÇA

Joan Manel Mayordomo. / Fotos: Aina Argueta

La JOC fa cent anys. De Cardijn a Montserrat, d'un moviment d'evangelització obrera a una escola de fe i compromís per a joves que somien una societat més justa. Una història d'encarnació i revisió constant.

Hi ha centenaris que s'expliquen en clau de passat. I n'hi ha d'altres que són crides de futur. El de la JOC (Joventut Obrera Cristiana) és d'aquests darrers: no es tracta només de recordar una història iniciada el 1925 a Bèlgica, sinó de reconèixer-ne la vigència, la necessitat i la seva força profètica. La JOC és molt més que un moviment: és una forma de viure la fe des de la vida real dels joves de la classe treballadora. Una escola d'humanitat i de compromís a la llum de l'Evangeli i a l'estil de Jesús. Una vivència d'Església encarnada en la realitat dels joves.

Cent anys després, aquest projecte iniciat per Joseph Cardijn segueix caminant arreu del món. També a Catalunya, on molts joves segueixen sent presència viva en les feines, als llocs d'estudi, als barris i a les parròquies per fer camí junts, reflexionar, denunciar i somiar. Continuen vivint la militància com una opció de vida arrelada en Jesús i al costat dels últims.

I. UNA HISTÒRIA ENCAMINADA

Joseph Cardijn, fill d'una família humil de la Bèlgica industrial, va ser testimoni de la duresa del món obrer. A començaments del segle XX, l'Església havia perdut pràcticament el contacte amb la classe treballadora. Cardijn, ordenat capellà, va comprendre que l'evangelització no podia venir de fora sinó des de dins. Així va néixer la seva intuïció fonamental: **confiar als mateixos joves obrers la missió de portar la Bona Nova a les seves realitats**, com a protagonistes, compromesos, crítics i arrelats al seu entorn.

El 1925, a Brussel·les, es funda oficialment la Jeunesse Ouvrière Chrétienne (JOC). El moviment s'estén ràpidament a França, Itàlia, Espanya i, més endavant, a l'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia. Cardijn insistia: "Un jove treballador val més que tot l'or del món."

El papa Pius XI, en un gest inaudit, es referí als jocistes com a "missioners de l'interior", comparant-los amb els grans evangelitzadors d'altres continents. Amb ells, l'Església trencava l'esquema clàssic d'un missatge que baixava des de dalt. Ara, era el laïcat qui parlava, liderava i actuava. I ho feia des del cor

del conflicte social, des del món del treball, des de les perifèries.

Aquest caràcter **profundament eclesial i radicalment social** situarà la JOC com a precursora del Concili Vaticà II. Quan, dècades després, Joan XXIII promogui *Mater et Magistra* o *Gaudium et Spes*, molts ja hi reconeixen la petjada de Cardijn i dels milers de joves jocistes que havien viscut el mètode de la **revisió de vida**.

La JOC arriba a Catalunya l'any **1932**, dins la Federació de Joves Cristians. S'organitza com una subfederació obrera per atendre els joves treballadors. Durant la República i la Guerra Civil, el moviment pateix persecució i dispersió.

Amb la dictadura franquista, la JOC ressorgeix en la **clandestinitat**. S'organitza als marges del règim, sovint sota la sospita d'"esquerranisme" o "marxisme infiltrat". Però, com assenyala Francisco Martínez Hoyos a la seva tesi, "els militants jocistes van trobar, en el moviment, un espai per viure la fe en llibertat i resistència".

Als anys 50 i 60, la JOC catalana es consolida com a part de l'Acció Catòlica però amb una personalitat pròpia. Esdevingué una **veritable escola de participació, lideratge i compromís cívic**. Molts antics militants acaben participant en moviments veïnals, sindicats o partits democràtics.

La seva contribució a la transició és invisible però fonamental. Com assenyala el sociòleg Joan Costa, "la JOC ha format centenars de militants que han estat clau en la construcció de la democràcia i en l'Església compromesa postconciliar."

II. LA JOC I LA JOBAC

L'any 1974, en un context de renovació eclesial i eferescència social, neix a Catalunya la **JOBAC** (Joves Cristians de Barris Obrers i Ambients Populars). El seu origen és diferent però complementari a la JOC. Si la JOC bevia del món sindical i obrer organitzat, la JOBAC neix més vinculada a les parròquies.

>>>

Imatges de la Setmana Santa que la JOC de Catalunya i les Illes ha celebrat a la casa d'espiritualitat Santa Maria de Lavern, a Subirats, amb el lema "Cent anys sent joves".

La JOBAC aposta per una formació cristiana des dels marges, una espiritualitat comunitària, alegre i compromesa. Com expliquen antics militants, “la parròquia era el lloc de trobada del barri, l’espai on parlar de la nostra vida, fer activitats des dels joves i per als joves”.

Durant els anys vuitanta, **JOBAC i JOC comencen a col·laborar estretament**. Comparteixen actes, trobades, consiliaris i reflexions. La proximitat generacional, geogràfica i espiritual facilita el diàleg. Tot i les diferències de llenguatge o de prioritats, comparteixen l’essencial: la fe en Jesucrist, l’opció per la classe treballadora i la voluntat de formar joves compromesos.

El 1992, després d’un procés profund de discerniment, celebracions conjuntes i diàleg intern, les dues entitats es fusionen i neix oficialment la **JOC Nacional de Catalunya i les Illes / JOC-JOBAC**. És un moment històric. Com explica un document intern del moviment: “La unió no és una renúncia sinó un pas endavant, una suma d’experiències per fer més rica la proposta jocista.”

Aquesta nova etapa incorpora el millor de cada trajectòria: el mètode, la fidelitat obrera, la litúrgia viva, la comunitat de barri, l’espiritualitat arrelada i l’autogestió militant. Tot plegat esdevé una síntesi creativa que nodreix la JOC fins avui.

III. LA MILITÀNCIA COM A ESCOLA DE VIDA

Una de les grans aportacions històriques de la JOC ha estat —i continua sent— el seu caràcter **educatiu**. Però no en el sentit acadèmic. La JOC forma persones, no només militants. Forma consciències, actituds, mirades. Ofereix als joves un espai on poden pensar-se, escoltar-se, comprometre’s. I ho fa amb una pedagogia molt concreta: la de la vida compartida, l’assemblea, la responsabilitat i l’acció col·lectiva.

En paraules de Francisco Martínez Hoyos: “La JOC no et diu on militar, però et forma perquè t’hi comprometis. Et fa pensar quin és el lloc des d’on pots transformar el món. Alguns ho fan des del sindicalisme, d’altres des dels partits o els

moviments veïnals. Però l'arrel és la mateixa: una espiritualitat militant.”

Aquest model educatiu beu plenament dels valors evangèlics. La JOC entén que **formar joves crítics i compromesos és una forma de fer present el Regne de Déu**. I per això no es queda en la teoria: ho fa a partir de la vida real dels joves.

En aquest centenari, la veu dels protagonistes és imprescindible. La JOC no s'explica des de fora. Es viu des de dins. Per això compartim aquí veus de militants actuals i recents que posen paraules al que significa ser jocista avui.

Jordi Carrasco, actual president de la JOC Nacional, explica:

“Soc a la JOC perquè a casa es vivia. Els meus pares n'havien estat militants, i cantar les cançons de la JOC era habitual. Però més enllà de l'herència, el que m'hi manté és que aquí he trobat un espai on viure la fe sense hipocresies, on compartir dubtes i esperances amb altres joves.”

LLEVAT DINS LA PASTA

La JOC mai no ha estat un moviment de masses. I potser no ho havia de ser. Ha estat —i continua sent— **una presència humil però arrelada**, un llevat dins la pasta: petita, amagada, silenciosa, però amb capacitat de fer créixer tot el conjunt. Una Església que no busca protagonisme, però que canvia realitats. Una llavor del Regne.

Cent anys després, aquesta història demana confiança. La confiança que **encara és possible una comunitat en què els joves siguin protagonistes**, en què l'Evangelí es llegeixi des del lloc on es viu, i en què la fe es visqui com una resposta compromesa. Creure que la JOC pot ser una proposta significativa per als joves del segle XXI. No pas perquè s'adapti a les modes, sinó perquè **continua arrelada a la vida, a l'Evangelí i a l'opció pels pobres**.

Aquesta és la crida que ressona en aquest centenari: **no renunciar, no reduir, no resistir només... És creure en el que pot ser**. Confiar en els joves, somiar comunitats que visquin la fe des de la vida i des del compromís. Amb esperança, radicalitat i alegria. Potser el Regne comença així. Amb un grup petit. Amb una revisió de vida. Amb un jove que es compromet a treballar per fer un món més just. Com aquell gra de mostassa que encara pot créixer i donar fruit.

Aquesta és la flama que no s'ha apagat. I que encara escalfa.

Aina Argueta, militant de Badia del Vallès, diu:

“La JOC m’ha donat un lloc segur on pensar, créixer i actuar. He après a llegir la realitat amb una mirada crítica i amb el cor de l’Evangeli. No som gaires, però som. I el que vivim val molt.”

Miquel Álvarez, consiliari general:

“La JOC m’ha ensenyat a acompanyar des del silenci, des del respecte. Els consiliaris no marquem el camí. Estem al costat. Ajudem a escoltar Jesús en la vida.”

Aquests testimonis expressen una mateixa intuïció: la JOC és una comunitat de fe viscuda, una escola d’humanitat, una Església en sortida que fa camí amb els joves.

IV. VIURE I TRANSFORMAR EN EL MOMENT ACTUAL

La JOC d’avui no té la força numèrica dels anys vuitanta o noranta. Però **segueix viva i activa**, amb grups de militants repartits per diverses federacions a Catalunya.

Els equips es reuneixen en els equips de **Revisió de Vida**, participen en formació i en trobades com la **TNI (Trobada Nacional d’Iniciació)**, la **Festa de l’Acció** o la celebració de la **Setmana Santa**, i impulsen **campanyes nacionals** a partir dels temes que els interpel·len. Tot això ho fan amb una organització autogestionada, assembleària i fidel a la seva essència: **moviment dels joves i per als joves**. En paraules la JOC:

“Som un moviment educatiu, evangelitzador i transformador. Creiem en la dignitat de cada jove, en la seva capacitat de ser protagonista de la seva vida i en la força transformadora de la classe obrera.”

Els últims anys, la JOC ha estat especialment atenta a les inquietuds i patiments dels joves en un context marcat per la incertesa i la desigualtat. Una de les campanyes més significatives ha estat la centrada en la **salut mental**, un tema fins fa poc silenciada, però que avui és al centre de la vida de molts adolescents i joves. El moviment ha posat paraules a l’angoixa, l’estrès i el malestar emocional, i ho ha fet des d’una mirada comunitària i crítica, proposant espais per parlar-ne, compartir i actuar.

També ha estat clau la reflexió entorn de la **precarietat laboral**, especialment entre joves migrants, estudiants que treballen en condicions fràgils o treballadors del sector serveis. Amb

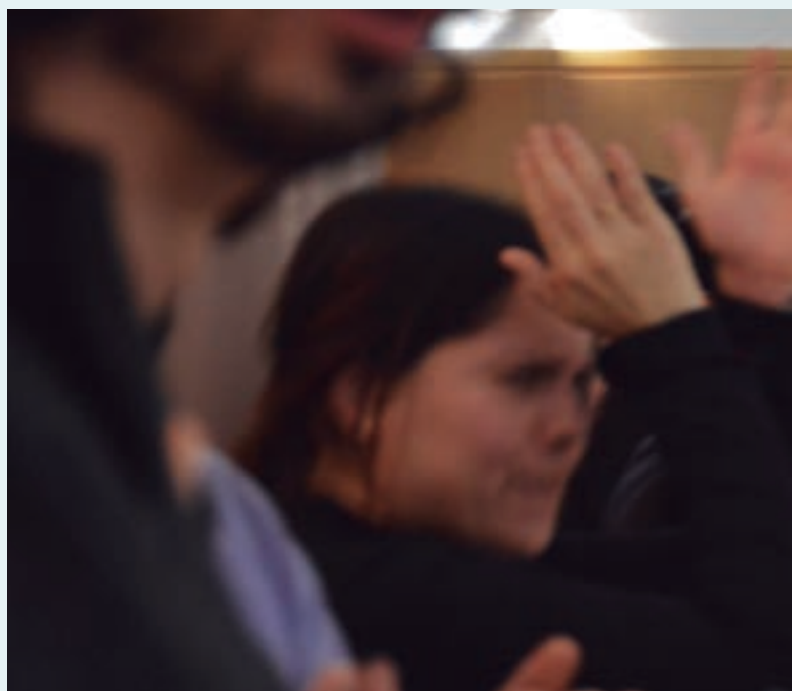
la mirada posada en la justícia social, la JOC ha denunciat l’explotació normalitzada i ha promogut accions per visibilitzar-ne les conseqüències.

En l’àmbit educatiu, ha abordat la manca d’equitat i la vulneració de drets en matèria de **formació i accés a oportunitats**. La **segregació escolar**, el **racisme institucional** i les barreres socioeconòmiques són realitats que el moviment ha volgut posar damunt la taula, no només per denunciar-les, sinó per construir alternatives des de la base.

Finalment, el **dret a l’habitatge** ha estat una altra de les preocupacions recurrents. En diverses federacions, la JOC ha alertat sobre els processos de **gentrificació** que expulsen els joves dels seus barris, generant desarrelament i pèrdua de vincles comunitaris. Aquestes campanyes no han estat exercicis teòrics, sinó respostes concretes a situacions viscudes pels mateixos militants.

V. CELEBRANT AMB UNA MIRADA DE FUTUR

El dissabte 28 de juny de 2025, la JOC viurà un moment clau de la seva història: la celebració del centenari al monestir de Montserrat. Serà una jornada emblemàtica no només per la seva càrrega simbòlica —coincidint amb el Mil·lenari de la comunitat benedictina—, sinó perquè esdevindrà un espai de trobada intergeneracional, de memòria compartida i de mirada cap al futur.

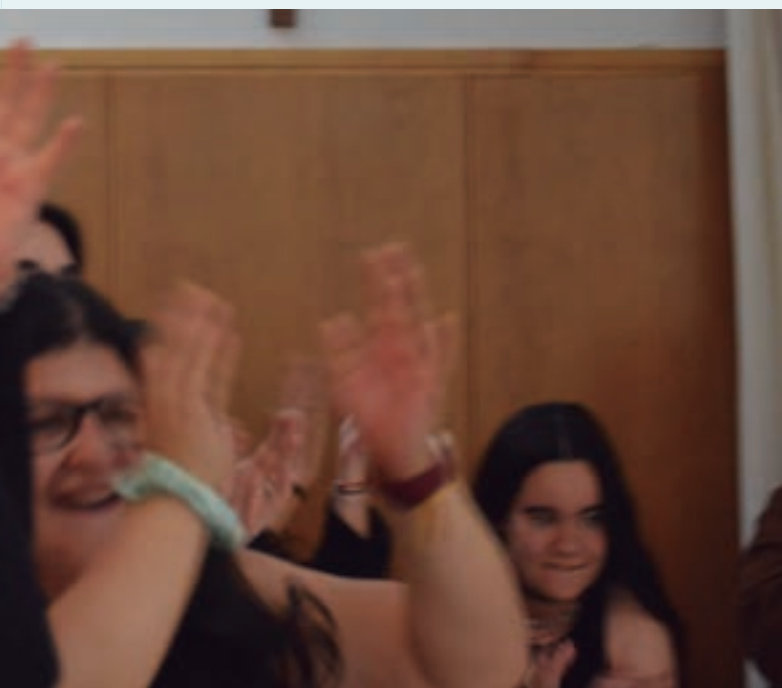
Des del moviment es vol fugir de la nostàlgia. “No fem una trobada per mirar enrere, sinó per reconèixer tot el camí fet i, sobretot, per projectar el que volem construir”, expliquen des de l’equip organitzador. La jornada combinarà espais per a la celebració, la reflexió, la memòria i la festa. Hi participaran **antics i actuals militants**, consiliaris, famílies i amics del moviment. S’hi compartiran records, testimoniatges, celebracions litúrgiques, exposicions i taules rodones.

L’acte a Montserrat no és el final d’un cicle. És **una nova llavor**. Un moment per reactivar vocacions, repensar processos, encendre la creativitat pastoral. Una oportunitat perquè l’Església catalana **reconegui i impulsi** aquesta forma concreta d’evangelitzar des del món del treball i la joventut.

Francisco Martínez Hoyos, amb lucidesa crítica, deia recentment en una entrevista:

“No es tracta només de resistir amb la flama encesa. Cal voler transformar. Cardijn no volia arribar a uns pocs joves. Volia arribar a tota la classe obrera.”

Aquesta afirmació interpel·la. I alhora il·lumina. Perquè **la JOC no ha estat mai un espai tancat ni exclusiu**. Ha estat sempre una proposta oberta, acollidora, plural i arrelada. I avui, enmig de la dispersió, el desarrelament i la pèrdua de sentit, la seva proposta ressona amb força: **una fe que escolta, una comunitat que acull, una acció que transforma.** ■

BIBLIOGRAFIA

Cardijn, Joseph. *La JOC, un missatge viu*. Barcelona: Centre de Pastoral Litúrgica, 2012.

Martínez Hoyos, Francisco. *La JOC a Catalunya. Els senyals d’una Església del demà (1947–1975)*. Barcelona: Editorial Mediterrània, 2000.

Costa, Joan. *Dels moviments d’Església a la militància política*. Editorial Mediterrània, 1997.

Articles de **Josep M. Totosa**, Ernestina Ródenas i altres a la revista *Quaderns de pastoral* n. 77 (abril 1983) dedicada a Cardijn: <https://tudominioweb.es/CEP/077.pdf>

“Centenari de la JOC.” *Catalunya Religió*, 30/09/2024. catalunyareligio.cat/blog/jornal/centenari-joc

Ràdio Estel (2025, 26 de març). *Entrevista a Francisco Martínez Hoyos* [Programa de ràdio]. A *Llevat dins la pasta* (cap. 27): https://www.estelfitxers.com/podcasts/2024-2025/CAPITOL_140_20250326_LLEVATDINSLAPASTA___JOC.mp3

Ràdio Estel. (2025, 9 d’abril). *Testimonis de militants de la JOC: Aina Argueta, Jordi Carrasco i Miquel Álvarez* [Programa de ràdio]. A *Llevat dins la pasta* (cap. 29): https://www.estelfitxers.com/podcasts/2024-2025/CAPITOL_142_20250409_LLEVATDINSLAPASTA___JOC_CATALUNYA.mp3

REMEI RAMÍREZ, SUBJECTE DE LES BENNAURANCES DE JESUCRIST

RECORREGUT BIOGRÀFIC DE LA HISTÒRICA
MILITANT DE LA JOC I L'ACO QUE VA TRASPASSAR
EL MARÇ PASSAT

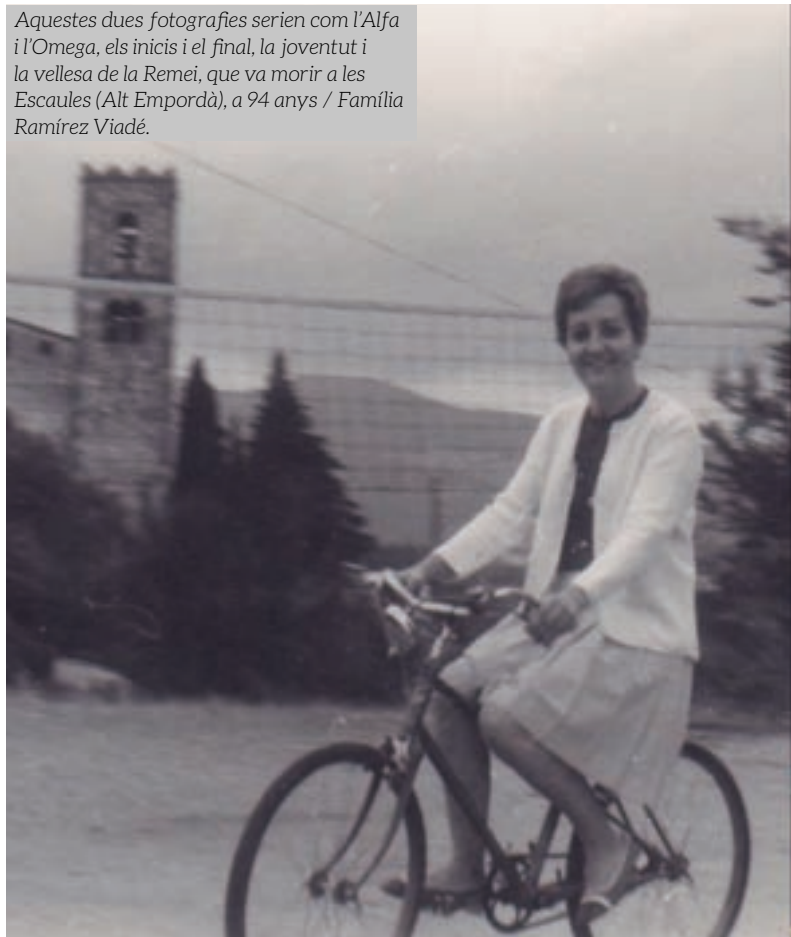
Agnès Ramírez i resta de nebots

Remei Ramírez i Viadé ens va deixar el 23 de març d'enguany. Ens va deixar físicament, que no espiritualment. Va morir a casa, acompanyada de la família. Se'ns fa difícil resumir la seva vida, una llarga i intensa vida.

Nascuda al barri obrer de Sants en una família obrera amb inquietuds culturals (el seu pare tocava el violí i participava en entitats del barri), de ben joveneta començà a treballar com a administrativa en una ferreteria del barri. Ben aviat entrà en contacte amb la JOC (Joventut Obrera Cristiana) de la mà de mossèn Pere Oliveres i altres. Això la conduí a tenir cura de la llibreria de la JOC al carrer Llúria, 7, de Barcelona, juntament amb Josep Castaño, una llibreria molt freqüentada per jocistes en la qual podien trobar lectures que volien fer créixer el pòsit cultural dels lectors tant des de la vessant obrera com espiritual. Posteriorment va obrir la llibreria papereria Remei, al carrer Badal (avui rambla de Badal) de Sants, amb l'ajuda del seu pare. Una llibreria molt integrada al barri i que assessorava els veïns en molts aspectes.

Més tard, no recordem si mossèn Josep M. Galvany o mossèn Joan Carrera (futur bisbe auxiliar de Barcelona)

Aquestes dues fotografies serien com l'Alfa i l'Omega, els inicis i el final, la joventut i la vellesa de la Remei, que va morir a les Escaules (Alt Empordà), a 94 anys / Família Ramírez Viadé.

la va cridar per anar a treballar al bisbat de Barcelona, a la vicaria de Pastoral Obrera. Allí feu una feina ingent, sempre des del seu compromís cristià i amb els drets humans. Des d'atendre familiars de presos polítics, fer recaptas per a aquests familiars i per als empresonats, i ajudant a destapar les tortures que el règim franquista infligia als detinguts (<https://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/2149277-historia-d-una-fotografia.html?cca=3>).

Després d'aquesta etapa, que li comportà algun disgust amb la policia espanyola, i ja mort el dictador Franco, s'interessà per la restauració de llibres. De fet, si no ens errem, ella va ser alumna de la primera promoció de l'Escola de Llibreters de Barcelona. Això l'animà a estudiar restauració de documents antics, i trobà feina al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, a l'Arxiu Nacional, on es va jubilar.

El seu compromís cristià, catòlic, el mantingué des de ben jove. Dels seus inicis a la JOC, passant després a l'Acció Catòlica Obrera, participant en els grups de revisió de vida, en el seu cas el de Collblanc de Barcelona, i tenint cura dels seus pares, Remei i

Leonard fins que traspassaren. Persona generosa, mai tenia un "no" per a ningú, tant fos a la llibreria de Llúria, 7 com a la vicaria de Pastoral Obrera de l'Arquebisbat de Barcelona, passant també per la llibreria de Sants i la família.

Com hem dit abans, també era una dona molt interessada per la cultura. Estudià diverses disciplines, algunes quan ja no era jove, i va poder fer algun viatge en cerca d'arrels (Egipte i Israel). L'amor pel seu país, Catalunya, la feu participar en diversos esdeveniments des d'entitats del seu barri com el Centre Catòlic de Sants, l'Orfeó de Sants...

Tot plegat ho enllaça tot. Dona compromesa amb l'Església de Joan XXIII, compromesa amb el proïsme, compromesa amb la cultura, compromesa amb els desatesos, compromesa amb la família... Compromesa també en la generositat envers els altres i en com atendre aquests altres, sense fer diferències.

Estem segurs que la Remei és un dels subjectes de les benaurances de Jesucrist. Que el seu record ens il·lumini i ens esperoni. Al cel sia! ■

Sense fer soroll, a poc a poc, amb molts anys de vida, ens van deixant els nostres referents, fundadors de l'ACO. Aquesta vegada ha estat la Remei qui ja pot descansar en la pau de Déu. A la seva família i a la gran família de l'ACO ens deixa orfes de la seva presència, però rics pel seu testimoni de vida. D'aquest testimoni, molts de nosaltres en vam treure forces i entusiasme per a ser cristians i obrers dins el moviment de la JOC i també de l'ACO. Un testimoni que en el context de la dictadura va arribar més enllà. Tota aquesta història, però, ens porta a parlar de la Remei. Era l'acolliment total de tots els qui ens reuníem o fèiem cap a Llúria, 7, facilitant tota mena d'informacions i serveis, amb una calidesa humana que ens feia estimar-la i confiar-hi.

Remei està en els nostres cors. Ara és Déu Pare i Mare qui t'acull a tu.

Ernestina Ródenas

PENTECOSTA: DESCOBRIM LA LLUM QUE MAI HA DEIXAT DE BRILLAR

Per Teresa Gomà i Ribas, rscj

Evangelí de Pentecosta 2025

Al capvespre d'aquell mateix dia —que era el primer de la setmana, el diumenge—, els deixebles, per por dels jueus, tenien tancades les portes del lloc on es trobaven. Jesús va arribar, es posà al mig i els digué:

—Pau a vosaltres.

Dit això, els va mostrar les mans i el costat. Els deixebles s'alegraren de veure el Senyor. Ell els tornà a dir:

—Pau a vosaltres. Com el Pare m'ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres.

Llavors va alenar damunt d'ells i els digué:

—Rebeu l'Esperit Sant. A qui perdonareu els pecats, li quedaran perdonats; a qui els retindreu, li quedaran retinguts. (Jn 20, 19-23)

La Quaresma ens prepara per a la Pasqua durant quaranta dies. Prou temps, si ens ho proposem, per a assaborir el camí i purificar el cos i l'ànima. La Setmana Santa ens hi prepara de manera accelerada si no

hem fet els passos pertinents i així poder acollir amb joia el Ressuscitat amb celebracions litúrgiques i gastronòmiques. Tot hi ajuda.

Un cop hem ressuscitat, arriba un temps planer, en què plantem les tres tendes i gaudim del paisatge i la bona companyia. I potser ens sorprèn una mica la festa de la Pentecosta, festa de l'Esperit, quan ja semblava que no necessitàvem res més perquè el Crist ressuscitat ens ha omplert d'esperança.

És en aquesta experiència de la fragilitat humana que sorgeix la necessitat de mirar el cel, de fer-se preguntes, de buscar respostes

Però... no podem oblidar que la Pasqua va ser per als apòstols i deixebles en general temps de penombra. La llum i la foscor

es barrejaven, com es barreja a vegades l'alegria i la por. En gaudim però no sabem quant de temps durarà, o què ho pot malmetre. I pel que pugui ser, no ho celebrem gaire.

L'apagada elèctrica massiva del 28 d'abril ens va situar en una realitat que desconèixiem. Ens va obligar a interrompre la normalitat, a buscar solucions d'emergència..., mentre la desinformació o la mala informació intencionada centrava les nostres converses. Tenebres enmig de l'autosuficiència tecnològica i davant les programacions infal·libles que ens van fer tocar la realitat humana: a vegades ho oblidem, però no ho podem controlar tot.

És en aquesta experiència de la fragilitat humana que sorgeix la necessitat de mirar al cel, de fer-se preguntes, de buscar respostes. De sentir-se fràgil i implorar la fortalesa de l'Esperit, la mateixa que els va fer sortir de l'amagatall

on s'estaven per por dels jueus i els va donar l'ímpetu per recórrer el món i afrontar la persecució i la crítica i, en molts casos, el martiri.

Ells, com nosaltres, enmig de la decepció es van obrir a la novetat de la transcendència: allò que no controlem té un paper cabdal en la nostra vida. És el motor, la *dynamis*, la força que tot ho mou i que ens impulsa a viure la pròpia vida amb profunditat. Nosaltres, com ells, sentim a vegades la foscor i la impotència, els canvis de plans i les novetats sobrevingudes que no escolliríem. Però el vent que bufa ens fa alçar i simplement continuar, més savis, més compromesos, més confiats, amb més força i esperança.

Jesús ressuscitat ens recorda que allà on descobrim la seva presència, som llum els uns pels altres

Que la Pentecosta no ens agafi distrets ni capcots. Que fixem la mirada en la direcció correcta i hi descobrim la Llum que mai no ha parat de brillar. Potser no la vèiem perquè estem massa centrats en nosaltres mateixos, massa preocupats per les coses fugisseres, o desanimats per la infertilitat de la nostra lluita. Jesús ressuscitat ens recorda que allà on descobrim la seva presència, som llum els uns per als altres, i la pau del Senyor habita enmig de tot.

Deixem-nos envair per una claror que mai no s'apaga i fem del món el veritable paradís perdut i enyorat. ■

L'Esperit és el motor, la dynamis, la força que tot ho mou i que ens impulsa a viure la pròpia vida amb profunditat / © Pexels, Jankoetsier.

Salillum, una praxi de l'esperança

**El 10è aniversari de la revista de l'ACO
aplega militants, lectors i pensadors
sobre els eixos comunicació, Església
i classe obrera**

Redacció. Fotos: Jordi Romero

“Una revista és una eina contra els deserts informatius, un espai on es pugui compartir sense embuts el que creiem, pensem i realitzem i obrir-se a la consciència crítica”, d'aquesta manera el consiliari Quim Cervera va obrir la taula rodona amb què es va iniciar la celebració del 10è aniversari de la revista *Salillum*, al monestir de Sant Pau del Camp, al barri del Raval barceloní, el 5 d'abril passat.

Els participants de la taula rodona van convidar la revista a perseverar: “En un món on està tot molt compartimentat, i les xarxes socials pensen per un mateix, i hi ha realitats que no es veuen, és molt positiu i convenient oferir experiències provades”, va anotar Mercè Solé, militant de l'ACO i membre del Consell Editorial de la revista.

“El periodisme no ha de fer declaracions ni mirar al poder, sinó a les necessitats de la gent i obrir escletxes, col·laborar en la transformació de la societat. *Salillum* presenta projectes petits, petits miracles que transformen la realitat. És un periodisme de ‘cuca de llum’”, va sostenir Sonia Herrera, professora de Periodisme i també membre del Consell Editorial de la revista.

El fet de ser una revista en paper i de periodicitat semestral és tota una declaració d'intencions a contracorrent en temps d'actualitat incessant presentada a través de les pantalles: “La re-vista ens porta a un re-veure. No és un flaix sinó que preserva la veritat a fons en contra de les xarxes socials que són un verí tòxic dins d'una estratègia

deliberada de superficialitat globalitzada i per una idiotització col·lectiva”, va valorar Dani Jover.

En el diàleg sobre com l'ACO i la revista *Salillum* podrien contribuir més a donar veu a un cristianisme d'alliberament en hores baixes, es va veure la tensió dialèctica que sempre es dona entre la “resistència a les catacumbes” i “el sortir de l'armari”. “És la dialèctica entre ser *sal*, amagada, discreta, que dona sabor, alegria, bon humor, però necessària, i ser *llum*, que s'ha de notar però no ha de ser un flaix que ens enlluerna i no ens deixa veure res”, va resumir en Quim. La Mercè també va alertar “que no ens creiem que nosaltres som l'església bona i els altres la dolenta. Estic per una església que aculli”.

L'alè de Jacint Verdaguer va estar ben present tant en algun dels temes interpretats per la Lídia Pujol ("Poeta i fangador só"), intèrpret que va ser entrevistada al *Salillum* n. 7, com en la poesia ("Plus Ultra") recitada per Mercè Solé, que va observar que la revista de l'ACO ofereix llum com els "eixams de mons formiguegen":

Allà dellà de l'espai
he vist somriure una estrella
perduda en lo camp del cel
com espiga en temps de sega,
com al pregon de l'afrau
una efímera lluernia.
—Estrelleta —jo li he dit—,
de la mar cerúlea gemma,
de les flors de l'alt verger
series tu la darrera?
—No só la darrera, no,
no só més que una llanterna
de la porta del jardí
que creies tu la frontera.
És sols lo començament
lo que prenies per terme.
L'univers és infinit,
pertot acaba i comença,
i ençà, enllà, amunt i avall,
la immensitat és oberta,
i a on tu veus lo desert
eixams de mons formiguegen.
Dels camins de l'infinit
són los mons la polsinera
que puja i baixa a sos peus
quan Jehovà s'hi passeja.

La taula rodona va acabar amb una referència a la pel·lícula *El Evangelio de la revolución*, que acaba amb una manifestació de persones sense llar davant de l'ajuntament d'una població brasilera, i al capellà que anima aquest grup de persones li pregunten per què són allà, per què lluiten. I ell respon: "Nosaltres som uns vençuts, seguim un Jesús, que el van matar a la creu, a Óscar Romero el van matar, i a tants d'altres que han actuat per la justícia, la pau, la llibertat, i els han sentenciat a mort, els han vençut... No lluitem per guanyar, per la victòria, lluitem per fidelitat".

DONES MUSULMANES I FET RELIGIÓS

Per: **Quim Cervera i Duran**

L'ANTROPÒLOGA ROSA MARTÍNEZ-CUADROS DONA ALGUNES CLAUS PER ENTENDRE COM VIUEN LA FE LES DONES MUSULMANES DE CASA NOSTRA

Rosa Martínez-Cuadros, que forma part del GENI (Grup de Recerca en Gènere, Identitat i Diversitat) de la Universitat de Barcelona i que col·labora amb l'ISOR (Investigacions en Sociologia de la Religió) de la Universitat Autònoma de Barcelona, ha analitzat teòricament el binomi islam i gènere en un context de secularització i de diversitat religiosa com és Catalunya. I a més té la intenció d'anar més enllà de l'àmbit acadèmic i aportar casos empírics sobre islam i gènere en forma divulgativa, tenint en compte la diversitat de les dones musulmanes.

S'ha dedicat a la recerca en una tesi doctoral i continua investigant amb el propòsit d'obrir el món acadèmic a través de xerrades, i assistint a conferències de persones que no són dels entorns acadèmics, per anar visualitzant i aportant les investigacions científiques (antropològiques i sociològiques) a la societat.

Ha entrevistat dones nascudes a Catalunya de parens migrants, dones no nascudes a Catalunya de parens migrants i dones autòctones converses (s'han adherit a l'islam) mobilitzades políticament. La majoria, de capes mitjanes. Cal anar en compte de no caure en el

tòpic, o confusió, que pel fet de ser musulmanes, totes siguin migrants.

I encara que assegura que ella no pot parlar per les dones musulmanes, el seu coneixement és d'interès per endinsar-nos en aquest món femení musulmà.

Manifestació del 8-M / © Pexels, Montse Posada.

LA VIVÈNCIA I EXPRESSIÓ DE LA FE MUSULMANA I LA IMPLICACIÓ POLÍTICA

Curiosament, dones musulmanes diputades i implicades políticament fan palesa la seva fe islàmica i diuen que són musulmanes explícitament com a resultat d'una discriminació que viuen o han viscut, fruit de la islamofòbia ambiental. Fins i tot algunes s'han posat el hijab (vel) perquè han sofert una discriminació i així es reafirmen en la seva fe en el context de l'activisme polític. Tenen la necessitat de trencar estereotips i discriminacions. I no volen, ni estan d'acord, que se les inviti a participar en tal partit o en tal activitat política perquè són musulmanes (perquè “toca” i “queda bé”), tot i que valoren la participació política.

Dones musulmanes implicades políticament fan palesa la seva fe islàmica com a resultat d'una discriminació que viuen o han viscut, fruit de la islamofòbia ambiental

LA PRÀCTICA RELIGIOSA DE LES DONES I EL FEMINISME

Si ens fixem en les dones musulmanes mobilitzades políticament, que són les que la Rosa ha entrevistat i ha analitzat en la tesi, el que diuen és que la discriminació cap a la dona o la percepció d'elles com de “segona categoria” no ve per la qüestió religiosa, sinó pel masclisme i el patriarcat.

El vel és un signe d'identitat / © Pexels, Diana Reyes.

Les que es mobilitzen en el feminisme es podrien distribuir en tres blocs. Un primer bloc estaria format per aquelles dones que se senten còmodes amb el feminisme en general i consideren que l'islam s'hi pot adaptar. Un segon bloc inclouria el feminisme específicament islàmic. I un tercer bloc contindria aquelles dones que han patit discriminació i no participen de les manifestacions del 8 de Març, ja que no s'hi senten còmodes, però segueixen lluitant com a dones. S'han trobat ser qüestionades per dones feministes que els han recriminat que portin el vel en una manifestació del 8M. I s'han preguntat: "Si no m'accepten com soc, què hi faig?" Llavors algunes noies joves musulmanes es van plantejar d'anar a la manifestació juntes per sentir-se segures i no tenir por. Aquest fet va cridar molt l'atenció, i algunes persones ho van penjar a les xarxes socials criticant què feien amb el hijab a la manifestació. Algunes, resultat d'aquest fet, ja no volen tornar-hi. Se senten qüestionades per altres dones i creuen que projecten en elles un "enemic" equivocat. Es posen amb el vestit de les dones musulmanes, quan l'"enemic" és el masclisme i el patriarcat. No es

tracta d'anar contra els homes (no hi ha feminisme contra els homes), i a vegades costa explicar què és veritablement el feminisme. També cal remarcar que el feminisme dins de la perspectiva religiosa és possible.

Posar-se el vel, que és un marcador diferenciador i simbòlic que determina el que es viu a la societat, és un procés i és complex

Les dones musulmanes implicades políticament són crítiques i autocrítiques amb les seves comunitats, però sovint no volen que tals crítiques surtin fora, sinó que creuen que cal fer-les dins les comunitats, ja que si no, l'extrema dreta se n'aprofitaria. Reconeixen que l'Alcorà es va desenvolupar en una societat patriarcal.

EL HIJAB

Tot i que no era el tema principal de l'estudi, el vel apareixia a gairebé totes les converses amb les dones que va entrevistar.

En primer lloc cal recordar que els únics versos de l'Alcorà que fan referència específicament a la roba femenina són aquells que promouen la modèstia, que indiquen a les dones que observin el jilbab, guardin les seves parts íntimes i es posin el mocador sobre la zona del pit en presència d'homes.

Algunes dones de les entrevistades han rebut discriminacions amb comentaris i discursos islamofòbics contra elles, algunes amigues se n'han distanciat perquè porten vel... I algunes que no han patit islamofòbia saben que la patiran i això les ha portat a posar-se el vel, com preparant-se per a la discriminació.

Posar-se el vel, que és un marcador diferenciador i simbòlic que determina el que es viu a la societat, és un procés i és complex. Hi ha noies musulmanes que ja estan cansades que se'ls preguntin sobre el vel.

El vel és un signe d'identitat que forma part de la seva fe, que implica ser més conscient de la seva religiositat. Arriba un moment que són les filles de pares migrants musulmans les qui decideixen posar-se el vel. És una fita lliurement volguda com seguir el ramadà. Hi ha noies que no el volen portar i, a més, hi ha moltes maneres de portar el vel i de donar sentit al fet de portar-lo (diversitat de lectures i interpretacions). Per algunes és un signe de modèstia, o d'anar al fonament. Hi ha noies que no tenen una actitud gaire modesta en el vestit ja que porten el vel i segueixen portant talons i pantalons ajustats...

D'altres es treuen el vel i segueixen vestint modestament. Els tipus de vel també són diferents segons les

Rosa Martínez Cuadros i la seva tesi doctoral.

zones geogràfiques: al Marroc es tapen més els cabells, a Gàmbia es posen turbant, al Pakistan, Bangladesh o altres països àrabs és diferent.

El més important és conèixer molt més i millor la diversitat en què estem immersos, cosa que demana obertura d'esperit, diàleg, respecte i confiança

SUGGERIMENTS PER A LA CONVIVÈNCIA I EL BENESTAR SOCIAL

Finalment, en la conversa van sorgir propostes per avançar en la bona convivència entre diverses cultures i tradicions religioses i espirituals. El més important és conèixer molt més i millor la diversitat en què estem immersos, cosa que demana obertura d'esperit, diàleg, respecte i confiança. Cal vigilar molt de no construir bocs expiatoris, com ha esdevingut l'islam, i equivocar-se d'enemic. El coneixement disminueix la ignorància i els simplismes que utilitzen abundantment i amb seducció l'extrema dreta.

De fet es va convivint a poc a poc. La societat accepta les diverses formes culturals i religioses. Es replantegen els tòpics que l'islam és masclista. De fet Espanya és masclista. Anem avançant gràcies al moviment feminista i a la saviesa inclosa en les grans tradicions espirituals i religioses que van al fons i apel·len a la dimensió amorosa dels cors humans.

Dona musulmana pregant / © Pexels, Thirdman.

ELS VASOS COMUNICANTS DE JUSTÍCIA I PAU I L'ACO

Quatre militants vinculats a l'entitat expliquen les seves motivacions

Per Joan Andreu Parra

Justícia i Pau (JiP) es va posar en marxa l'any 1968, catorze anys després de la fundació de l'ACO, i ja des d'aquest primer moment molts militants s'hi van vincular en sentir-se propers a les finalitats d'aquesta entitat cristiana: la promoció i defensa dels drets humans, la justícia social, la cultura de pau, la solidaritat i la protecció de la naturalesa.

És el cas de la Maria Martínez, expresidenta de l'ACO i militant de la zona del Baix Llobregat, que es va fer-se sòcia de JiP perquè li va semblar “que aprendria, podria compartir i comprometre'm en algunes accions” i va començar a participar en la Comissió Territorial de Collblanc l'any 2012, amb seu a la parròquia de Sant Ramon, i de la qual havien format part militants de l'ACO com el Lleonard Ramírez, l'Àngel Mena o l'Albert Marín.

El consiliari Quim Cervera n'és soci des dels anys 80 i hi pren un compromís més fort a partir que es jubila i de la invitació del consiliari de JiP, Josep M. Fisa. Així el 2015 entra en la Comissió d'emigració i com a vocal a la Junta i a partir del 2021 pren la responsabilitat de l'Eix pau, diversitat i democràcia. Amb la seva dona, Mercè Basté, formen part

de l'equip que té cura d'acollir els qui en volen ser voluntaris i també va a escoles, parròquies o entitats a fer xerrades sobre globalització, refugiats, emigració, desigualtats socials o cultura de pau.

La militant Montse Tarrés fa poc temps que està vinculada a JiP, però l'hi ha portat el fet que “en la situació geopolítica que estem la sensibilitat per treballar per la pau està més a flor de pell que mai i vaig pensar que podia fer alguna aportació en una entitat de reconeguda acció sincera i des del cor”. Com molts altres militants ja jubilats, força temps el té ocupat com a àvia de tres nets, un compromís que ha prioritzat.

Precisament aquest accent en la pau va portar en Pep Bou, militant de la zona del Besòs, a JiP: “De jove el grup d'Objectors de Consciència al Servei Militar ens vam incorporar com una secció específica dins l'estructura de Justícia i Pau. Allà vam fer difusió, xerrades, vam publicar materials, vam participar en les trobades de la JOBAC... Anys més tard m'he tornat a integrar a l'entitat en l'Eix pau, diversitat i democràcia, convidat per l'amic Quim Cervera, que hi està com a coordinador. Aquest eix treballa en favor d'una cultura de la pau, la no-violència, el diàleg interreligiós i intercultural, la convivència i la cohesió social.”

“Des de la Comissió Territorial de Collblanc hem organitzat xerrades, taules rodones, participat en el Consell Parroquial, contactes amb les escoles parroquials...”, explica la Maria que, des de l’any 2022, és vocal de la Junta amb la responsabilitat de “contactar amb les sis Comissions Territorials de Barcelona”. La Maria observa que és una riquesa tenir un peu a l’ACO i l’altre a JiP: “La meua aportació intento que sigui la de creient, amb consciència de classe treballadora, amb els valors de cada entitat i la importància i necessitat de confiança en la comunitat, en el grup, en l’equip, que em dona la força de treballar i a no perdre l’esperança que un món millor és possible.”

Per a en Pep, el fet de col·laborar a JiP li aporta “la satisfacció de treballar pels objectius que han marcat la meua vida i per poder compartir amb representants de religions molt diverses”. I, en tant, que militant de l’ACO considera que aporta “la visió de la comunitat catòlica i la capacitat organitzativa que he après al llarg de la vida. És un espai on desenvolupar les meues

inquietuds ecumèniques i de treball per un món més just”.

Per la seva banda, a en Quim el compromís a JiP, que progressivament està traspasant, li aporta “un sentit al meu temps, una utilitat envers la societat i els altres. També un coneixement de noves persones, entitats, comunitats, realitats que sempre enriqueix. I, finalment, un intercanvi de vida, tirar endavant actes, projectes, treballar en equip, connectar amb la vitalitat dels joves...” I, pel que fa al viatge d’anada i tornada amb l’ACO: “Una consciència social tenint en compte sempre els més exclosos; afavorir que altres militants col·laborin a JiP; difondre les activitats de l’ACO a JiP i viceversa; transferir l’experiència d’animació de grups i de relacions personals apresada a la JOBAC i a l’ACO; procurar que hi hagi col·laboracions mútues; i afavorir el coneixement de la Doctrina Social de l’Església, sobre la pau i la justícia social i global i ecològica a l’ACO i l’impuls que militants de l’ACO s’hi impliquin i cerquin llocs de compromís social i eclesial.”

PAU, DIVERSITAT I DEMOCRÀCIA

El pla estratègic de Justícia i Pau del 2021 va distribuir les activitats i projectes de l’entitat en quatre eixos: l’eix de desenvolupament humà integral; l’eix de pau, diversitat i democràcia; l’eix de drets humans i l’eix de justícia restaurativa. El de pau, diversitat i democràcia tira endavant a partir d’una celebració en favor dels refugiats i migrants i la Xarxa Interreligiosa per la Pau (XIP), que convoca una jornada anual, i en la qual participen quinze tradicions religioses i espirituals.

L’Eix també té una metodologia disponible per a moviments, parròquies, entitats, “per dialogar sobre possibles conflictes interns de l’entitat o sobre perspectives diferents de veure els conflictes (Estat espanyol-Catalunya, Palestina-Israel...)”, aclareix en Quim Cervera. En Quim explica que en aquest Eix han obert tres vies noves: “En primer lloc, reunions amb persones interessades amb el Convivialisme, un manifest per cercar una alternativa al sistema capitalista. En segon lloc, reunions amb persones preocupades per la proliferació dels discursos d’odi i pel pes de l’extrema dreta, que pot derivar cap a contactes amb altres entitats interessades per la temàtica, i en una oferta de formació política i democràtica. I, per últim, amb la Plataforma d’entitats cristianes amb els migrants, tot iniciant una sèrie de visites a associacions de migrants presents a Catalunya, per conèixer-les, que ens coneguin i veure en què podríem col·laborar conjuntament.”

Pep Bou és voluntari per a l’organització de la Pau al Cor a la plaça Sant Jaume de Barcelona, on participen representants de diverses religions (les imatges corresponen a l’acte que es va fer el 14 de maig passat), i la jornada de la XIP sobre Espiritualitat i Pau a l’octubre / Pau Gutiérrez.

LA GRANDESA DE LES PETITES ÈTNIES INDÍGENES

L'antropòloga Victòria Reyes-García dona veu a la saviesa ancestral de les cultures més properes a la natura i denuncia la relació violenta que hi té la societat occidental de mercat

Per Joan Andreu Parra

“Podem inspirar-nos en els pobles amazònics per a obrir la nostra ment i canviar alguns aspectes de la nostra vida, com deixar de consumir carn, revisar la nostra relació amb els migrants, pensar bé el nostre vot...”, proposa l'antropòloga Victòria Reyes-García, Viki per a tothom. En videoconferència des del Senegal amb *Salillum*, aquesta investigadora ICREA (Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats) que fa dècades que investiga les poblacions indígenes del món (el 6% de la població mundial), denuncia que la societat occidental “s'està tornant molt violenta contra els grups indígenes; en el període 2012-2022, gairebé 2.000 persones van morir defensant la natura, la meitat de les quals són indígenes”. I proposa que fem una “lectura autocrítica de la nostra forma de vida, que no és l'única possible, comporta opressió i injustícia sobre les societats indígenes i destrucció de la natura i, a sobre, no som feliços”.

Viki parla des d'un coneixement directe que es va iniciar el 1999 en fer el treball de camp de la tesi doctoral i viure entre els caçadors-recol·lectors tsimane' a l'Amazònia boliviana fins al 2004. Els tsimane' són unes 12.000 persones distribuïdes en poc més de cent comunitats i un territori que abasta més de mig milió d'hectàrees, des del peu dels Andes fins als boscos tropicals del nord-est, a les proximitats de la ciutat de San Borja (departament del Beni, Bolívia). Els tsimane' van viure relativament aïllats fins a la segona meitat del segle XX, encara que les primeres trobades documentades daten del temps de la colònia espanyola.

“El treball de camp havia de durar divuit mesos i hi vaig anar amb el meu company. Ens vam voler quedar, aprendre d'ells i aportar coses que ens demanaven (fèiem classes d'alfabetització a adults, vam habilitar una farmaciola), per això vam aprendre la llengua,

vam anar encadenant projectes de recerca i vam formar la família: allà va néixer la nostra filla gran, la segona a Barcelona i la tercera a l'Índia”. Com a mare, la Viki observa en les filles “una obertura, una curiositat i un respecte a la diversitat més difícil de trobar en gent que no ha sortit mai o no ha tingut la possibilitat de conèixer altres cultures”. No en va té treballs de camp en curs a l'Estat espanyol, l'Índia, Mèxic, Camerun, Indonèsia i Senegal. Són treballs en els quals cal invertir molt de temps i que es fan en equip amb estudiants d'aquí i d'allà.

APRENDRE DELS POBLES INDÍGENES

El lligam amb els tsimane' s'ha mantingut tot i que des de la pandèmia la investigadora no hi ha tornat i té previst fer-ho aquest estiu. Els primers estudis es van centrar en el coneixement

Viki prenent notes de camp a la comunitat
tsimane' de Cuchisama, aldea sense
electricitat ni aigua corrent, a on s'arriba
després de 2-3 dies de canoa des de San
Borja / André B. Junqueira.

tradicional que els grups indígenes tenen sobre el medi ambient: com utilitzen les plantes, quins sistemes de conreu tenen..., i com aquests valors canviaven a l'integrar-se en l'economia de mercat (necessitats de més fusta o de més terra per conreus comercials). “Nosaltres tenim un valor molt utilitari en la relació amb la natura, en canvi ells tenen més una relació de cura: certament, fan servir la natura, però abans de fer-ho li demanen perdó a l'esperit que habita en l'arbre que s'ha de tallar per construir la canoa, per exemple. Hi ha un valor de respecte, com si fos un ésser viu. Tenen una espiritualitat molt forta i sovint està representada en la natura. També hi ha un codi de conducta ètic d'evitar el malbaratament”, argumenta la Viki.

En el darrer projecte de recerca de l'equip de la Viki sobre com perceben el canvi climàtic cinquanta-dos grups indígenes de

DEL BARRI DE ROQUETES A L'ACADÈMIA DELS ESTATS UNITS

Victòria Reyes-García (Barcelona, 1971) és professora de recerca ICREA a l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA) de la Universitat Autònoma de Barcelona i una de les primeres científiques del nostre país: medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic (2020), membre de l'Acadèmia Nacional de Ciències dels Estats Units (2021) i membre de l'Acadèmia d'Agricultura Francesa (2022).

Filla de Roquetes, Nou Barris, les seves coordenades vitals són clares: “L'etapa adolescent eren uns anys que hi havia molt activisme social i hi estava molt ficada: la JOC, grup ecologista, de teatre, moviments socials, Ràdio Bronka... Això em va marcar la manera de mirar el món i de situar-m'hi. Molts temes de recerca que he fet estan marcats per la idea de crear un món amb més justícia social, per la comunitat.” També està orgullosa de la formació pública: “Vinc d'una escola de barri i universitat públiques i treballa en una universitat pública. He tingut ofertes per a marxar als Estats Units, però sempre m'he volgut quedar. Sempre insisteixo als investigadors que el nostre salari són els diners de tots, com si s'haguessin destinat a l'hospital, i per tant, que la recerca ha de tenir un sentit per a la societat.”

D'aquesta vocació venen els primers estudis d'Història centrats en el moviment obrer i com col·lectivament es podien millorar les condicions de la gent. Una xerrada epifànica de Teresa Sanromán sobre els gitanos li va fer veure la importància d'entendre “com els altres se situen al món i que la realitat es pot veure diferent” i es reorienta vers l'antropologia. Un altre referent acadèmic seu ha estat Joan Martínez Alier, de qui va ser alumna, assistent de recerca i col·laboradora a la revista Ecologia Política. També van treballar conjuntament un any a Quito, on la Viki va fer un màster en estudis amazònics i es va encaminar a fer el doctorat.

En època seca, les canoes poden quedar encallades al riu i toca abaixar-se per empènyer / André B. Junqueira.

tot el món, es conclou que “el canvi climàtic és un promotor de canvi ambiental, però no actua sol, va lligat a altres pressions humanes que també contribueixen a destruir la natura. Per exemple, parlant amb un pastor daasanach, a Kènia, comentava que és cert que ara plou menys, però que la manca d’aigua es deu més aviat a la construcció de preses al riu que desvien l’aigua cap a zones de conreus comercials. Aquesta visió holística que tenen és molt important”.

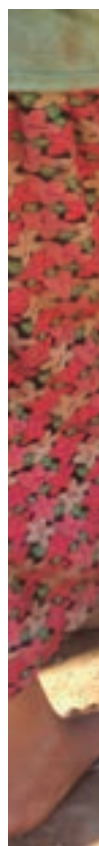
Tot això ve corroborat per un informe promogut per l’IPBES (Plataforma Intergovernamental en Biodiversitat i Serveis dels Ecosistemes), una plataforma amb el suport de les Nacions Unides, i que han signat cent cinquanta països de tot el món per intentar veure les possibilitats de canvi transformador per arribar a un món

més just i sostenible. En aquest informe es determina que les causes més importants del declivi de la natura són la desconexió i el domini humà de la natura, la concentració de poder i riquesa i la prioritització dels guanys materials i el curt termini. “És una crítica molt forta a la societat de consum i al colonialisme, que no ens ha de portar a la col·lapsologia, sinó a implicar-nos en la recerca de solucions: com repensem algunes d’aquestes coses, quins són els problemes de fons, hi ha molts canvis que podem fer tothom, no només els governs.”

Un altre àmbit d’estudi de la Viki és què fa feliç a la gent. Ha explicat a diferents auditoris que estudis duts a terme en comunitats rurals i grups indígenes de nacions en vies de desenvolupament mostren que factors com les relacions personals,

el contacte amb la naturalesa o la interacció social poden ser determinants per assolir la felicitat. En aquest sentit, l’antropòloga considera que podem aprendre molt d’aquests germans nostres: “Hem vist societats amb nivells materials baixos i que el seu estat és de felicitat. El tema dels valors és fonamental: el respecte, la comunitat, la connexió amb la natura... Això és important per al medi ambient, perquè ens han venut que per ser feliç hem de tenir més coses i això només es pot fer destruint el medi ambient, i quan mires aquestes societats es pot ser feliç sense aquesta idea”, remarca.

Com diu el líder yanomami, Davi Kopenawa, que va ser convidat el març passat per visitar l’exposició “Amazònies. El futur ancestral” al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: “Els blancs només

Viki lamenta que els reconeixements que té amaguen la realitat de tot un grup que hi ha al darrere.

somien amb ells mateixos. Les mercaderies els posen eufòrics i enfosqueixen el seu esperit. Fabriquen objectes sense descans i sempre en volen altres de nous. Somien amb el seu cotxe, la seva

casa, el seu diner i totes les altres possessions. Només parlen de feina i del diner que els falta.” Kopenawa anomena la societat capitalista “el poble de les mercaderies”. ■

Viki filant cotó que conreen les dones tsimane'. Després s'ha de tenyir i teixir / André B. Junqueira.

MÉS INFORMACIÓ:

· Projecte Indicadors locals d'impacte en el canvi climàtic: <https://www.licci.eu/>

· Plataforma Intergovernamental en Biodiversitat i Serveis dels Ecosistemes: <https://www.ipbes.net/>

· Laboratori d'Anàlisi de Sistemes Socioecològics al Món Global: <https://www.laseg.cat/en>

· Exhortació postsinodal del papa Francesc “Querida Amazònia”: https://www.vatican.va/content/francesco/es/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20200202_querida-amazonia.html

· Consell Indigenista Missioner: <https://cimi.org.br/>

· Llibre de Victòria Reyes-García i Tomàs Huanca (ed.). *Cambio global, cambio local* (Icaria Editorial, 2015).

· Llibre de Davi Kopenawa, Bruce Albert. *La caída del cielo. Palabras de un chamán yanomami* (Capitán Swing, 2024).

· Article “Vers una teologia indigenista del segle XXI: reptes i horitzons des del Brasil”, de Pepe Castillo: <https://blog.cristianismeijusticia.net/ca/2025/03/26/vers-una-teologia-indigenista>

SOBIRANIA ALIMENTÀRIA: DONAR PRIORITAT A LA SOSTENIBILITAT, LA JUSTÍCIA SOCIAL I LA SALUT EN EL SISTEMA AGROALIMENTARI

Per: Elvira Aliaga González-Albo. Fotos: Grain

A principis dels anys 90, vaig passar una temporada a Managua i vivia en un turó des del qual es podia veure un cafetar. El paisatge era increïble, una mostra de la gran capacitat de producció de cafè del país. Tot i això, cada matí, en asseure'm a esmorzar em posaven un pot de Nescafé a taula, així que, tot i estar envoltada de cafetars, no podia prendre cafè local. En canvi, bevia un producte d'una multinacional. Aquesta va ser la primera vegada que vaig pensar en les contradiccions del sistema alimentari global.

Mercat Sun Sky, Cambodja

ARRELS I VIGÈNCIA ACTUAL

La sobirania alimentària és el dret dels pobles a decidir sobre la producció, distribució i consum dels seus aliments, garantint que siguin saludables, sostenibles i culturalment adequats. El terme es va començar a fer servir a l'Amèrica Llatina i va ser el moviment social Vía Campesina qui va difondre el concepte internacionalment. Des de llavors, ha estat adoptat per organitzacions socials, institucions acadèmiques i administracions públiques a tot el món. La sobirania alimentària es tradueix en propostes polítiques concretes que responen als problemes actuals del sistema agroalimentari globalitzat, com són la pèrdua de biodiversitat, la dependència que tenen uns territoris d'altres, la precarització del treball agrari i l'accés desigual a aliments saludables. Tal com explica Aitor Urkiola, membre de l'organització Grain: "El sistema alimentari actual està dissenyat per beneficiar les grans corporacions, no les persones. La sobirania alimentària implica retornar el control de la producció i el consum d'aliments a les comunitats locals".

CONTRADICCIONS I ALTERNATIVES AL SISTEMA AGROALIMENTARI

El model actual de mobilitat d'aliments genera situacions paradoxals: productes locals que recorren milers de quilòmetres abans de tornar al punt d'origen per vendre'ls. Aquesta lògica, associada a la producció intensiva i a la distribució concentrada en mans de poques i grans empreses, té un alt cost ambiental i social. Emissions nocives ocasionades pels transports, pèrdua de qualitat nutricional dels productes i desconexió entre producció i consum en són algunes de les conseqüències.

Alhora, l'accés a aliments frescos i saludables s'està convertint cada cop més en una qüestió de classe. Els preus dels productes ecològics i de proximitat són inaccessibles per a una gran part de la població, mentre que els ultraprocessats solen ser l'opció més assequible. La bretxa entre els que poden accedir a productes sans i els que depenen d'aliments amb un valor nutricional baix reflecteix una desigualtat que la sobirania alimentària busca revertir. Des d'entitats com ara Justícia Alimentària s'insisteix que democratitzar l'accés a una alimentació saludable ha de ser una prioritat política.

PER SABER-NE MÉS

GRAIN

Organització internacional amb seu a Barcelona que dona suport a sistemes alimentaris comunitaris:

<https://grain.org/es>

Aliança Biodiversitat a Amèrica Llatina:

www.biodiversidadla.org/

Vía Campesina

Moviment global que va impulsar el concepte de sobirania alimentària:

<https://viacampesina.org/es>

Justícia Alimentària

ONG que treballa per un sistema alimentari just i saludable:

<https://justiciaalimentaria.org>

Revista *Soberanía Alimentaria*

Publicació trimestral sobre política alimentària, pagesia i biodiversitat:

www.soberaniaalimentaria.info

elDiario.es - secció Soberanía Alimentaria

Reportatges d'actualitat sobre agroecologia, polítiques agràries i dret a l'alimentació:

<https://eldiario.es/temas/soberania-alimentaria>

Des de Grain recolzen les lluites d'organitzacions de la societat civil contra els acords corporatius de negocis relacionats amb la terra, especialment a l'Àsia i Àfrica.

En el context internacional actual, la sobirania alimentària ha guanyat rellevància com a resposta als desafiaments globals en matèria d'alimentació. Les crisis alimentàries i les recents crisis climàtiques i geopolítiques han posat sobre la taula la necessitat de repensar els sistemes alimentaris. Moviments socials, organitzacions internacionals, com el Comitè Internacional de Planificació per a la Sobirania Alimentària (CIP), i governs treballen per articular estratègies i solucions que permetin sistemes alimentaris més justos i ecològics. A principis del 2025, el govern espanyol va aprovar l'Estratègia Nacional d'Alimentació (ENA) i diferents comunitats autònomes també estan desenvolupant plans en aquest sentit, com l'Estratègia Alimentària de Catalunya 2025-2028, Estratègia de Sobirania Alimentària d'Euskadi (2019) o l'Estratègia d'Alimentació Saludable i Sostenible d'Andalusia (2020), entre d'altres.

Alternatives que ja existeixen a la pràctica són, per exemple, les formes de producció agroecològica, els circuits curts

de comercialització, la defensa de les llavors autòctones, la recuperació de sabers tradicionals i l'enfortiment de l'economia local. Diverses iniciatives socials a tot l'Estat són exemples d'aquesta transformació des de baix: els grups de consum als barris de les ciutats, les cooperatives agrícoles, els mercats de pagès, els menjadors escolars amb productes de proximitat o els horts comunitaris. Aquestes experiències ens permeten comprar i consumir productes locals i sostenibles, enfortint l'economia local i reduint la dependència de grans corporacions.

Tot i que les dones són gairebé la meitat de la força de treball agrícola al món, posseeixen menys del 15% de les terres de cultiu i perceben gairebé un 20% menys de salari que els homes.

L'interès públic sobre aquests temes augmenta cada cop més, ja sigui perquè els consumidors i consumidores dels països més rics consideren fonamental tenir una alimentació saludable i ecològica que ajudi a mantenir una bona salut; ja sigui perquè les crisis climàtiques cada cop ens afecten més; o perquè els conflictes bèl·lics i econòmics han posat en relleu la vulnerabilitat del model actual i la seva urgència a repensar-lo. Aquest interès es reflecteix als mitjans de comunicació generalistes, un exemple és *elDiario.es* que publica amb regularitat reportatges sobre agroecologia, dones rurals, llavors tradicionals o inseguretat alimentària. I també en publicacions especialitzades, com la revista *Sobirania Alimentària*, *Biodiversidad y Culturas*.

La sobirania alimentària és un model en construcció que interpel·la el conjunt de la societat i que, com hem vist, hi podem donar suport des del nostre paper de consumidors. Tal com afirma Aitor Urkiola: "La sobirania alimentària no és només una qüestió de producció, sinó de justícia social. És hora de repensar el nostre sistema alimentari perquè sigui més equitatiu, sostenible i resiliència". ■

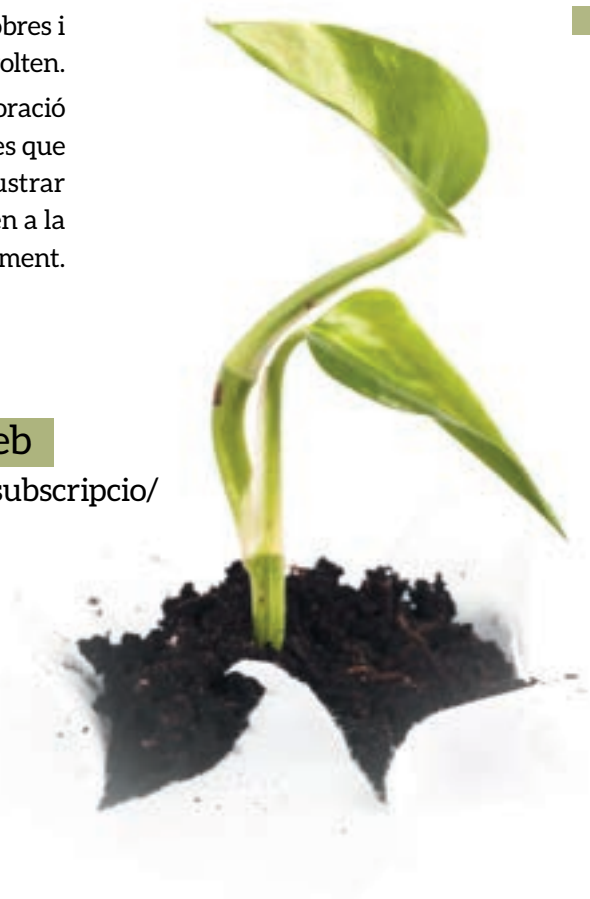
Subscriu-te a Salillum

Busquem, amb humilitat, contribuir a il·luminar el món del treball i la vida, amb la mirada que Jesús proposa: humanitzant i estimant, comproment-nos amb els pobres i en situacions que ens envolten.

Salillum es publica gràcies a la col·laboració desinteressada de diverses persones que s'ocupen de redactar i corregir textos, il·lustrar i fotografiar. Els costos corresponen a la impressió i enviament.

També es pot subscriure a través del formulari de la web

<https://acocat.org/revista-salillum/subscripcio/>

■ Rebràs dues revistes a l'any

■ Ajudaràs a anunciar el missatge de Jesús en el món del treball

Menys
d'1€
al mes

SUBSCRIPCIÓ ANUAL (2 NÚMEROS A L'ANY) / SUBSCRIU-T'HI ARA

Per a enviaments de **més d'un exemplar** o a **l'estranger**, contacta amb nosaltres

Nom	FORMES DE PAGAMENT (tria'n una)	
Cognoms	→ Domiciliació bancària ☐	
NIF	Nom del titular	
Adreça	Adreça del titular	
Població	Banc / Caixa	Localitat
Codi postal	Sucursal Carrer i número	
Telèfon	Feu el favor de pagar els rebuts que Acció Catòlica Obrera presenti al meu compte / llibreta	
Mòbil	Signatura titular	Data
Correu electrònic	Codi compte	
☐ Reduïda 8€ any	☐ Real 10€ any	☐ Suport 15€ any
Envia aquesta sol·licitud a Acció Catòlica Obrera, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona o escanejant-la per email a acocatalunya@gmail.com		
Les dades personals que ens facilites seran incorporades a un fitxer de dades registrat a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, titularitat d'Acció Catòlica Obrera (ACO) i mantingut sota la seva responsabilitat per a enviament d'informació de l'ACO i ús administratiu i estadístic. Pots exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-te a l'ACO, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona, o acocatalunya@gmail.com, adjuntant fotocòpia del teu DNI o document identificatiu equivalent.		
Si no vols rebre informació de l'ACO, marca la següent casella: ☐		
→ Xec nominatiu ☐ Xec nominatiu a nom d'Acció Catòlica Obrera		
→ Ingrés via transferència ☐ Si decideixes fer el teu abonament per transferència envia'ns una còpia de l'operació. Compte: Triodos Bank ES 75 1491 0001 2920 0698 4526		

“Trencant vaixells, trencant vides”

El beaching o desballestament de vaixells a les platges quan han arribat al final de la seva vida útil és un dels oficis més perillosos del món. Implica gestionar residus altament tòxics amb protocols estrictes que, a Europa, tenen un cost elevat. Per això, molts armadors porten els seus bucs a instal·lacions principalment del Pakistan, l'Índia o Bangladesh, una activitat econòmica lucrativa per a alguns, però devastadora per a molts i per al medi ambient. Aquesta és la fotografia

principal de l'exposició amb el mateix títol, que es pot veure al Museu Marítim de Barcelona fins al 28 de setembre del 2025. Més informació: <https://www.mmb.cat/exposicions/trencant-vaixells-trencant-vides/>.

Tomaso Clavarino (Torí, 1986), fotògraf compromès amb temes socials, és responsable de l'espai i projecte JEST de Torí, professor a l'IIED (Istituto Europeo di Design) de la mateixa ciutat i a la F.proiect (Scuola di Fotografia e Cinematografia) de Bari. Publica regularment a mitjans internacionals reconeguts i exposa a galeries, espais públics i als principals festivals de fotografia.